

O MOȘTENIRE PENTRU VIITORIME: MONUMENTUL DE FOR PUBLIC.

Virgiliu Z. Teodorescu

„O civilizație sănătoasă trebuie să aibă o îndoită bază: crușarea naturii și crușarea omului însuși... Civilizația n-are dreptul de a prăda și ea nu poate să se întoarcă împotriva ei însăși, lucrând la împușinarea acelei energii omenești de la care, în ultimă instanță, pleacă orice.”

Nicolae Iorga

Din timpuri îndepărtate omenirea a realizat conștient transmiterea unor mesaje care le reda preocupările cotidiene dar și intenția de a fi de pildă urmașilor ¹. Exemple sunt numeroase, relevând prin proporții și materialele puse în operă preocuparea de a asigura perenitate acestor mesagerie către viitorime. Pentru plaiurile viețuirii poporului român cel mai reprezentativ este complexul de la Adamclisi² menit de a imortaliza marea confruntare de oști a primului mare război al oștirii imperiale romane cu reuniunea de apărători ai teritoriului Daciei condusă de regele Decebal.

Un alt exemplu, din multe altele posibile, îl constituie cele întreprinse de voievodul Ștefan³ domn al Moldovei care, sintetic este definit de cronicarul Gheorghe Ureche⁴ „câte războaie a purtat atâtea biserici a ridicat” pentru loc de pomenire a apărătorilor de glie străbună.

Evoluția în timp a societății umane a înregistrat mutațiile de la o epocă la alta, ajungându-se în veacul al XIX, în cadrul amplului proces de metamorfozare a concepțiilor, să acordăm atenție și chipului cioplit, eludându-se astfel canoanele care nu permiteau unui neam de credință creștină ortodoxă să uzeze de o asemenea posibilitate de a reda tridimensional fizionomii, caractere umane. Accentuarea relațiilor cu vestul Europei a facilitat o asemenea mutație cu repercusiuni în timp greu de imaginat ca proporții și eficiență în rândurile urmașilor. A existat un precedent în faptele lui Antim Ivireanu⁵, au urmat pașii timizi ai deceniilor premergătoare veacului XIX și a celor de la începutul următorului secol când, printre alte fapte revoluționare, s-a înscris comandarea realizării unei lucrări sculpturale⁶ dedicată lui Tudor Vladimirescu⁷, iar la 1848 adoptarea decretului⁸ prin care se preconiza modelarea unui monument pentru a evoca pe omul școlii Gheorghe Lazăr⁹. Anii domniei lui Alecsandru Ioan I Cuza¹⁰ sunt cei când sculptorii ajung să primească

comenzi¹¹, redând în diverse materiale fizionomiile unor contemporani dar și din rândurile înaintașilor, demne exemple că au „**binemeritat de la Patrie**” perpetua recunoștință, ajungându-se la enunțarea intenției de a realiza un monument dedicat Unirii¹². Au urmat marile evenimente generatoare ale dobândirii Independenței de Stat a României¹³, reîntregirea neamului în urma mării conflagrații mondiale¹⁴. Pentru artiștii plastici români și străini aceste episoade au constituit surse de inspirație, răspunzând comanditarilor¹⁵ modelând și transpunând în materialul definitiv ample lucrări sculpturale ce și-au aflat finalitate, atât în forul public, iar ca reducții aflându-le în interioarele unor instituții publice dar și în locuințe private ale acelorora, care într-un mod sau altul erau implicați în evenimentele evocate. Finalul de veac XIX și începutul celui următor a înregistrat o adevărată competiție între localități care să aibă în dotarea forului public simboluri ale cinstirii unor cruciale evenimente sau ilustre personalități cu fapte recunoscute spre binele public pe drumul propășirii neamului românesc. De la prezențe temporare sau definitive a unor artiști plastici veniți din țări cu tradiție în dotarea forului public cu diverse simboluri s-a ajuns, ca prin crearea școlii românești de arte plastice¹⁶, să fie formați și viitorii sculptori cu realizări ce le-a evidențiat gradul de creativitate, dar, și nu trebuie să neglijăm în nici o analiză de caz, că toate erau condiționate de sumele puse la dispoziția artistului de către comanditari. A fost factorul determinant al finalizării unor bune intenții, ajungându-se uneori la compromisuri soldate cu folosirea de materiale degradabile în timp, compromițând concepția, modelajul inițial al artistului. La tărăgănarea materializării unei laudabile intenții au intervenit la timpul respectiv erori de comportament din partea comanditarului. Fie că la lansarea concursului menit a desemna pe viitorul realizator intenția era astfel enunțată încât la data vizionării se constata o totală discrepantă între dorință și cele dobândite spre expunere și apreciere. Urmau alte concursuri, de fiecare dată comanditarii venind cu noi precizări care, evolutiv, relevau că cele vizionate le-a oferit prilej de reflectare și o mai bună redactare a pretențiilor lansate către concurenți¹⁷. Urma problema materialelor care să asigure trăinicia, atât a pedestalului (încă eronat în descrierea monumentelor definit **soclu**), cât și a componentelor sculpturale. Adeseori se ajungea la finalizarea lucrării și se năștea o nouă problemă. Amplasamentul, care uneori era schimbat după bunul plac al celor neaveniți în postura de edili. Adeseori sunt formulate aprecieri prin care, analizând lucrări de aiurea, comparându-le cu cele de la noi, se exprimă regretul că la realizarea respectivelor lucrări n-au fost „chemați” iluștri arhitecți și sculptori ale căror creații își au un binemeritat loc în marile orașe ale occidentului. Se uită și elementara comparație care să releve prețul unor asemenea realizări acolo și cât primea un artist plastic pentru a înfăptui ceva competitiv cu ce au alții. La soarta monumentului în timp intervineau adeseori mutațiile, ajungându-se în perioada interbelică la plastica formulare a lui Henri Stahl¹⁸ care a etichetat asemenea situații

atribuind respectivelor simboluri caracterul de „vagaboande”¹⁹. Au fost anii când asemenea realizări au cunoscut amplasări și reamplasări. Din multe exemple amintim soarta monumentului Avântul Țării²⁰, inițial ridicat în calea Griviței²¹ a ajuns după câțiva ani în Piața Valter Măărăcineanu²². La această ispravă intervine cea mai condamnabilă acțiune constând din înlăturarea²³ din forul public a monumentelor care, din rațiuni contrare poporului român, aveau nedeclaratul scop, dar consecvent înfăptuit, pentru a ne îndepărta de trecutul sugerat de asemenea „condamnabile” simboluri. Era una din măsurile menite a prelua de la eliberatorii ocupanți percepțiile menite a ne sovietiza-staliniza²⁴.

Este necesar să amintim că marea majoritate a monumentelor ridicate până la cel de al Doilea Război Mondial²⁵ au fost realizate cu contribuția benevolă a locuitorilor. Excepție au fost monumentele comandate sculptorului croat Ivan Mestrovich²⁶ pentru a cinsti memoria regilor Carol I²⁷ și Ferdinand I²⁸. În celelalte situații inițiatorii găseau cele mai variate formule pentru a dobândi suma necesară care să dea finalitate acțiunii declanșată. Drumul n-a fost ușor, adesea reclamând ani sau chiar decenii de la intenție la faptă. Contribuabilul era îndreptățit să exprime puncte de vedere, vizând toate etapele de realizare, reacția²⁹ lui determinând comitetele de inițiativă să găsească soluții la toate observații justificate. Una din formulele uzitate era emiterea unor medalii³⁰, inclusiv a unor miniaturi care se purtau cu mândrie la reverul hainelor.

Am consemnat și această situație întrucât cele petrecute din 1945 și până astăzi, inclusiv după 1989 a exclus din ecuație modul cum se achită lucrarea, considerându-se că de fapt banii de la buget sunt tot contribuția cetățeanului. Numai că pe această cale aportul afectiv al acestuia în toate etapele a fost practic eliminat. Undeva se consemnează că în viitorul apropiat forul public va fi îmbogățit cu lucrarea... Apoi apar în prețuia dezvelirii unele reportaje de la fața locului și informarea publicului se încheie cu prezentarea solemnității inaugurării, accentul fiind plasat pe cei care au participat ca reprezentanți conjuncturali ai „oficialității” momentului. Au fost multe asemenea „reportaje” care au uitat să amintească numele realizatorului ca artist plastic, precum și anumite caracteristici de natură tehnică referitoare la componentele monumentului, puncte de vedere ale realilor beneficiari.

Este timpul ca asemenea practici să fie radical modificate pentru a se ajunge din nou ca fiecare contribuabil să fie un efectiv acționar, cuvântul, reacția să-i fie receptată analitic cum se cuvine.

Pentru a susține cele de mai sus recurgem la cele consemnate, în decursul timpului, ca puncte de vedere în privința menirii monumentului de for public. Considerăm a fi utilă, concludentă și edificatoare această sumară succesiune.

Cităm în acest sens definiția formulată spre finalul veacului XIX de către omul de știință și cultură Constantin Esarcu³¹, cel care uzând de mobilizatoarea formulă „**Dați un leu pentru Ateneu !**” a reușit ca, în anii cu alte multiple priorități la

capitolul „nevoi bugetare”, să edifice clădirea³² ce astăzi este reprezentativă pentru arhitectura Capitalei României. El aprecia³³: „...monumentele, prin faptul că sunt destinate a perpetua memoria marilor momente ale unei națiuni, arăt periodic scara lor morală. Ele indică cel mai înalt punct la care un avânt național a ridicat o generațiune și invită, prin aceasta însuși, generațiunile următoare a face eforturile necesarii pentru a se menține sau a se repune la un asemenea nivel.”

Au fost anii când intervenea regele Carol I cu o înțeleaptă îndrumare lansată către cei implicați nemijlocit în realizarea de monumente, inclusiv cele menite ca dincolo de Dunăre să amintească viitorimii contribuția românilor la confruntarea armată de la 1877-1878 întru dobândirea Independenței de Stat a României. El amintea că³⁴: ... **Popoarele cari îngrijesc monumentele lor, se ridică ele însăși, căci pretutindeni monumentele sunt povestirea vie a istoriei, oglinda trecutului, semnele vederate pentru generațiile viitoare.**

Pentru omul de cultură Petre Gârboviceanu³⁵, slujitor a școlii românești, timp de bune decenii, preocuparea de formator a viitoarelor generații, l-a determinat să enunțe³⁶: **Cultul trecutului e cea mai de seamă virtute a unui popor. Acest trecut e al părinților, al moșilor și strămoșilor noștri și ni e lăsat nouă ca o scumpă moștenire, ca cel mai prețios tezaur.**

El împărtășea auditoriului că învățatul nostru istoric și arheolog, Vasile Pârvan³⁷, ne spune într-un loc: „**Tradiția istorică și cultul trecutului au la neamuri luminate rostul de a hrăni sentimentele de continuitate spirituală între strămoșii lor anticii idealști și între luptătorii pentru ideal ai vremurilor de astăzi.**”

O vastă cunoaștere a relicvelor trecutului a fost prilejuită de neobosita cercetare pe teren efectuată pe parcursul a bune decenii de muncă asiduă. Acesta i-a fost chemarea pentru Virgil Drăghiceanu³⁸ care în urma analizelor întreprinse a ajuns la o concludentă concluzie: „**Popoarele care sunt pătrunse mai mult de însemnătatea trecutului național, acelea au o conștiință mai dezvoltată, acelea și au mai bine fixate țintele către care tind; iar acele popoare, cari n-au conștiința și mândria trecutului lor, cari nu sunt destul de convinse de rolul trecutului în dezvoltarea neamului, acelea sunt expuse pieirii. Cele mai tari națiuni ale Europei de azi sunt acelea în care conștiința trecutului e mai dezvoltată ...**”

Afirmația de acum aproape un secol este de mare actualitate în condițiile globalizării când în creuzetul metamorfozelor neglijarea specificului conduce la pierderi irecuperabile ale individualităților specifice fiecărei națiuni.

O relevantă atribuire a menirii unui monument integrat în forul public a formulat³⁹ criticul de artă Alexandru Busuioceanu⁴⁰.

Atentul observator al vieții cotidiene Henri Stahl a încredințat presei numeroase articole referitoare la zestrea edilitară a Capitalei revenind deseori cu remarci la adresa celor cu misiune de a acorda cuvenita atenție monumentului de for public. Dacă le

lipsea acelora necesarul quantum de efectiv gospodar, reacțiile acide ale acestuia constituiau la timpul respectiv clopoțelul care chema la fapte reparatorii. Cităm din numeroasele articole pe cel ce revendică o nouă abordare a acestor prezențe⁴¹ în forul public. El afirmă: **„Poate că astfel bucureștenii vor afla că unele statui sunt și operă de artă, iar nu numai indicația unei stații de tramvai”**.

În al patrulea deceniu al secolului XX s-a trecut la elaborarea unui vast plan de sistematizare care a generat înlăturarea unor edificii care, arhitectural dar mai ales prin „biografia” lor, erau evocatoare a unor ilustre personalități. Printre cei care au revendicat⁴² discernământ și prezervarea elementelor evocatoare s-a aflat omul de cultură și de trăire spirituală Gala Galaction⁴³.

Semnificative și de mare actualitate au fost considerentele enunțate⁴⁴ de George Călinescu⁴⁵ în privința monumentelor. Afirmate în condițiile zilei de 24 august 1944 aprecierile își au valabilitatea în orice moment, chiar și în condițiile unor grave stări de criză, indiferent de natura lor, el având profunda convingere că binele este supremul învingător al vicisitudinilor.

Finalul conflagrației mondiale, prezența eliberatorilor ocupanți infiltrați printr-o efectivă „coloană a V-a” în toate structurile a ceea ce mai era statul român, a condus la înlăturarea⁴⁶ a numeroase monumente. Discernământul a lipsit, rarele excepții⁴⁷ întărind regula, și ca atare, actul distructiv a fost un gest de bravură, bronzul luând drumul topitoriilor pentru a devenii, prin returnare, simboluri evocatoare ale Ostașului sovietic, al corifeilor ideologiei ce se impunea ca o categorică „călăuză” a zilei de mâine.

Ca în toate domeniile structurii statale și în cel al artelor plastice sau afirmat, predilect din rândurile alogenilor, slujitori ai noului regim, deseori recurgând perfid la argumente neatacabile, pentru a susține procesul de profunde prefaceri. Cităm în acest sens pe Ionel Jianu⁴⁸ care referindu-se la Expoziția anuală de stat 1953-1954 evoca⁴⁹ poziția revoluționarilor de la 1848 care afirmaseră: **„O statuie națională e ca o pietrificare a unei mari gândiri naționale, poporul o prinde pentru că are o formă care trece din generație în generație.”**

Un alt exemplu de activ ideolog la constituit Maximilian Schulmann⁵⁰ care s-a implicat în geneza Uniunii artiștilor plastici⁵¹, în „educarea” colegilor sculptori prin ținerea de prelegeri de îndoctrinare⁵², coordonarea temelor ce urmau a fi abordate.

Proces de o complexitate care necesită, fără patimă, o atentă analiză a treptelor parcurse în deceniile de prezență a celor care evolutiv de la obediență la revenirea treptată la verticalitate au reclamat permanente ajustări în continua „bătălie în marș” desfășurată cu oprimarea. Este în acest sens remarcabilă creația lui Ion Vlasiu⁵³, un valoros artist plastic și scriitor, care a găsit cu cale, ca în cadrul unui interviu⁵⁴, să se refere la soarta monumentelor de for public, la semnificativele valențe pe care acestea le revendică pentru a dobândi perenitate ca efectivă moștenire către viitorime.

Recurgem și la afirmațiile⁵⁵ sculptorului Constantin Popovici⁵⁶, valoros realizator de incontestabile simboluri, și față de creația sa tăvălugul distructiv post 1989 s-a manifestat⁵⁷ incredibil la Oradea, act ce, de fapt, lezează demnitatea națională a poporului român.

La finalul celui de al optulea deceniu al secolului trecut criticul de artă Mircea Deac⁵⁸ a întreprins o atentă „radiografie” a realizărilor⁵⁹ evocatoare ale trecutului istoric incluse în forul public ca mărturie a cinstirii faptelor înaintașilor.

Experiența bogată dobândită în decursul deceniilor de activă creație de modelare a unor reprezentative simboluri dar și de slujitor în structura ministerială ce patrona resortul respectiv l-a determinat pe sculptorul Ion Jalea⁶⁰ să realizeze un efectiv arc peste timp⁶¹ exprimând cu îndreptățită calitate crezul său referitor la menirea acestora: **„Monumentul public este lucrarea de sculptură sau de arhitectură ce se ridică într-o piață, într-un parc sau grădină, la răspântie de drumuri, spre a se înfățișa privirii tuturor, cu scopul de a împodobi locurile în care se află, a le înfrumuseța, adică a le da formei desăvârșită. În cele mai multe cazuri, monumentul public este purtătorul unui mesaj, este memorial și năzuiește să devină memorabil. Intră în istorie, în istoria unui popor: e un semn nepieritor despre ființa lui. E un semn a cărei însemnătate crește încă odată cu trecerea timpului.”**

După evenimentele de la finalul anului 1989, în perioada de „avânt revoluționar” din nou a dominat lipsa de discernământ, realizându-se iresponsabile intervenții⁶², îndepărtări din forul public a numeroase monumente care, prin tematică, nu erau condamnabile a purta stigmatul unei epoci oprimate. Este greu de înțeles de ce de pe vatra de la Obor a fost îndepărtat monumentul dedicat răscoalelor țărănești din 1907, pentru a fi, după un timp, remontat cu un alt miniatural postament în cartierul Pantelimon. După câte știu unui monument i se atribuie o vatră care evocă evenimentul respectiv. La Obor trecutul evoca evenimentele care au adus la conducerea Țării Românești pe Matei Basarab, anualele praznice dedicate celor morți, de manifestările secolului XX cu ocazia Târgului Moșilor.

Nu întâmplător istoricul scriitor Dumitru Almaș⁶³, în mai multe împrejurări, a luat poziție întru apărarea vestigiilor trecutului nostru, inclusiv în scris⁶⁴, care însă încă este ignorat de către edilii responsabili ai resortului respectiv.

Au urmat anii care, pentru cei cu respect pentru trecutul neamului românesc, au evidențiat incredibile situații, de la lipsa de interes pentru protejarea monumentelor⁶⁵, la tăragănarea nejustificată a unor „șantiere” de intervenții reparatorii manifestare prin încadrarea monumentelor cu paravane, unde fie că nu erau cei care își atribuiseră realizarea intervențiilor necesare, fie că erau „la o odihnă binemeritată” și dialoguri interminabile. Asemenea situații jenante sunt perpetuate în plin sezon turistic pe parcursul a bune luni de zile. Au fost situații când goana după violuri, tâlhării a cedat

spațiu în unele cotidiane și pentru soarta monumentelor. O referință concludentă la situația monumentelor bucureștene o găsim în cele formulate⁶⁶ de reporterul Paul Stan.

Formal cei abilitați cu asigurarea perenității monumentelor, cu înzestrarea forului public cu noi lucrări au pentru fiecare an planuri justificative la dosar dar fără acoperire pe teritoriul orașului București.

Analizând cele înscrise ca obiective realizabile în 2008 constatăm la capitolul reabilitări (!) problema reamplasării obiectivului „Lupoanca Romei” pe vatra inițială (Târgul Cucului, rebotezată devenind peste ani Piața Sf. Gheorghe și în limbajul curent al cetățeanului „în capul Lipscanului”), după închiderea Expoziției Generale Române din 1906 de la „Filaret”, loc cunoscut ulterior cu denumirea de Parcul Carol I⁶⁷ și cu o modificare temporară de câteva decenii când eronat a fost rebotezat Parcul Libertății, exemplu de uzurpare a unei denumiri ce definește platoul de la Filaret. Simbolul Romei, obiectiv al anului 2008, an fără dificultăți financiare, este încă în așteptarea mutării și a primirii râvnitului certificat de „statuie vagaboandă”⁶⁸. Orice om cu discernământ se întreabă dacă o fi existând un dosar care să însumeze cheltuielile făcute cu ocazia remutărilor, a turnărilor repetate de replici care să suplinească actele agresive prin care nu cantitatea bronzului „valorificat” la „Remat” motivează necugetata acțiune a răuvoitorilor ci lezarea demnității noastre prin înlăturarea unui simbol care face referință la obârșia noastră. Lui ar trebui să i se alăture filele dosarului care s-au constituit timp și bani pentru cercetarea actelor agresive, „rezolvate” cu o condamnabilă clemență. Agresarea monumentelor constituie în codul Penal o faptă de majoră gravitate, dar care, prin lipsa de preocupare a anchetatorilor, a tuturor structurilor implicate creează precedentul că este necondamnabilă o asemenea faptă, apreciată ca o faptă a unor teribiliști.

Mutarea presupunea și asigurarea condițiilor reamplasării monumentului Lascăr Catargiu, componentele inițiale impunând intervenții de completare a părților lipsă. Obiectiv nefinalizat în 2008 cu o soartă incertă în anul 2009.

Este înscris ca obiectiv conservarea monumentelor din „Parcul”⁶⁹ Cișmigiu⁷⁰. Relatez o situație incredibilă de nejustificată tărăgănare. În Rondul Roman găzduind cele 12 busturi, evocând pe iluștri reprezentanți ai culturii veacurilor XIX-XX, am avut prilejul de a trece în 2009, la sfârșitul lunii mai, ca și în cursul celei următoare pe alea care flanchează respectivul rond. Am constatat prezența unei sumare schele care încadra tocmai bustul Mihail Eminescu. Deși trecerile mele erau la orele când, logic, persoanele angajate a le conserva trebuiau să fie la fața locului, exercitându-și operativ misiunea asumată. De fiecare dată am avut impresia că era un șantier, părăsit. M-am întrebat cum va fi în ziua de 15 iunie când oamenii vin să depună o floare, o lumânare. Speram că angajatorii îi va trezi la realitate pe executanți. Speranță deșartă. Și în ziua decesului lui Mihail Eminescu uitata schelărie flanca respectivul simbol.

Curioasă este rubrica care face referință la reamplasarea în poziție centrală în Parcul Carol I a **monumentului Dr. Constantin Istrati**. Vatra inițială este în prezent ocupată de stupida reamplasare a unuia din **Giganții** ce și-au avut amplasamentul inițial în **Grota**⁷¹ de lângă lac din zona dominată de Palatul Artelor, iar din 1923 și de către **Mormântul Eroului Necunoscut**⁷². A înscris ca obiectiv reamplasarea monumentului, azi surghiunit lângă **Arenele Romane**⁷³ impune rezolvarea concomitentă a problemei **Grotei**⁷⁴. În concluzie și acest obiectiv al anului 2008 a rămas o datorie pentru timpuri mai bune.

Impresionantă este lista întocmită la sfârșit de an 2007 prin numărul obiectivelor înscrise pentru 2008 și jenantă în anul 2009 când parcurgerea ei duce la constatarea gravă că varii motivații n-au permis înfăptuirile respective.

Renunțăm a ne referi la fiecare în parte, însă suntem datori de a revendica o corectă folosire a termenilor. Un exemplu îl constituie consemnarea **monumentul Ultimului străjer al Capitalei** amplasat în deceniul al treilea al veacului trecut pe un spațiu ce nu era privat; s-a impus ca în condițiile „modernizării” căii rutiere să fie mutat dar nu este vorba de „retrocedarea terenului”.

Un asemenea moment „București 550” include sensul de festivitate dar este și prilej de bilanț, evocând atât faptele înaintașilor, cât și cele imediat premergătoare unui asemenea eveniment, fiind totodată momentul în care se enunță obiectivele majore care vor reclama la acțiune printr-o mobilizare generală. Am intrat în deceniul care ne apropie de anul 2018, anul Centenarului Marii Uniri. Un mai vechi deziderat se impune ca să-l realizăm anticipativ în Capitala României. Realizarea și amplasarea **Monumentului Marii Uniri** implică o responsabilitate majoră la care întreaga opinie publică trebuie să fie în cunoștință cu toate momentele care intră în angrenajul realizării pentru ca respectivul simbol să fie exponentul tuturor ca mesaj către viitorime.

Revenim la lista⁷⁵ anului 2008 unde aflăm cele întreprinse în acest scop. Laconic este consemnat:

Monument „Marea Unire”	Aviz M.C.C nr. 8207/03.12.2007;
	negociere cu I.Bolborea pentru achizitie monument

Nedumerire totală. Firesc ești preocupat să afli dacă a fost un concurs național sau chiar internațional prin care lucrarea, după prealabila consultare a opiniei publice, a factorilor de specialitate, a celor cooptați în juriul, care, după o atentă analiză, decide să propună cărui artist plastic să acorde modelarea componentelor monumentelor. Personal prestația respectivului artist Ioan Bolborea⁷⁶ pentru ce se numește **monumentul Infanteriei** nu o pot atribui decât altui gen de armă, respectiv

vânătorilor de munte. Mă întreb ce surpriză ne așteaptă în cazul lansatei comenzi. Cele formulate în acest studiu cred că au accentuat necesitatea ca la prezent și viitor trebuie să revenim la formula ca fiecare cetățean să fie în orice moment în cunoștință de cauză la ce contribuie moral și material. Între epoca lui Constantin Esarcu și cea actuală mijloacele de mediatizare sau diversificat însă obiectivele emisiunilor audio și video ca și paginile periodicelor au precădere a prezenta cu lux de amănunte o crimă, o tâlhărie, realizând o efectivă competiție între năstrușnicii realizatori de fapte condamnabile, dar care, paradoxal, prea adesea, cu o clemență greu de înțeles, înfăptuitorii sunt „salvați” de orba justiție.

Redactând și publicând la cumpăna veacurilor lucrarea *Monumentele Marii Uniri*⁷⁷ căutam, la timpul respectiv, să rețin atenția factorilor responsabili că un asemenea monument cu caracter național include anii a circa două decenii. Din păcate primul se încheie și, „reparator”, problema se rezolvă după criterii de intimitate, opinia publică fiind exclusă, atribuindu-i-se doar calitatea de privitor nevorbitor. Regretabil atâta timp când variatele reacții la aducerea în forul public a „lucrării lui Alexandru Ghilduș”⁷⁸ a fost primită cu ostilitate, dezaprobată, provocând formulări cu care a intrat în memoria colectivă. De o asemenea receptare s-a bucurat și lucrarea lui Paul Neagu⁷⁹ din Piața Charles de Gaulle.

Este timpul să ne dezmeticim dacă vrem să transmitem viitorimii un simbol concludent prin forța mesajului și maniera artistică care să înscrie numele realizatorilor în ilustra galerie a marilor artiști plastici români. Cadru juridic avem⁸⁰, este însă necesară voința de a fi întreprinzători pentru a declanșa o mobilizare generală, la care întreaga suflare să fie părtașă, înscriindu-și în curriculum vitae formularea: **și eu am contribuit.**

Prezenta sumară retrospectivă, acum la ceas aniversar, sper că oferă tuturor celor nemijlocit implicați prilej de meditare pentru a acorda monumentelor de for public, de către toți, cuvenita atenție care să contribuie la buna lor geneză și întreținere, ca astfel ele să fie o efectivă „carte de vizită” a patrimoniului cu care ne înscriem în evidența europeană și mondială.

NOTE

1. Virgiliu Z. Teodorescu, **Monumentul de for public – Carte de vizită a identității unui popor**, în: *Globalizare și identitate națională, Simpozion, 18 mai 2006, București*, Editura Ministerului Administrației și Internelor, București, 2006, p. 177-248.

2. **Adamclisi / Adam Clisi** / localitate în jud. Constanța, având în componere satele: Abrud, Hațeg, Urluia, Zorile, totalizând 2.225 locuitori în 2008, cod 8634, unde în primul război dintre romani și toți cei care s-au alăturat dacilor a fost dată o bătălie de mare solicitare pentru oștirea împăratului Traian, nevoit să introducă salvator chiar și garda pretoriană pentru a înclina soarta bătăliei în favoarea sa. Pentru eternizarea memoriei celor căzuți în această luptă împăratul a dispus realizarea pe locul bătăliei a mai multe obiective, dominate de memorialul cunoscut până azi ca monumentul de la Adamclisi. Definită în veacurile următoare ca „biserica omului” a cunoscut, pe măsura descompunerii componentelor, „valorificarea” materialului litic, multe din blocurile respective fiind transportate la mari distanțe, printr-o sumară prelucrare devenind adăpători pentru animale în preajma unor fântâni sau cișmele. În veacurile XVII – XVIII au fost în atenția unor trecători impresionați de amploarea și valoarea elementelor sculpturale. După 1878 teritoriul revenind României prof. Grigore Tocilescu i-a acordat o atenție deosebită, ajungând în 1895 să elaboreze o monografie, relevând stadiul cunoștințelor dobândite până în acel moment. El a stabilit că monumentul a fost realizat în anii domniei împăratului Traian. Până atunci o serie de supoziții atribuiău lucrarea împăraților Constantin, Domițian, Crassus, Valens, Augustus. În anii 1943 și 1958 monumentul a fost cercetat de Florea Bobu Florescu realizator al unei noi lucrări monografice. Referință la cele 54 metope, din care azi mai sunt 48.

Adamclisi este localitatea dobrogeană unde în anii 108-109, din porunca împăratului roman Traian, a fost realizat **Tropaeum Traiani** pentru a-i cinsti pe cei care au căzut în luptele care s-au dat în această zonă în anul 102, armata romană fiind, în partea finală a bătăliei, într-o situație deosebit de dificilă în confruntarea cu apărătorii daci și aliații lor soldați cu mari sacrificii din ambele tabere. Monumentului de mari proporții i-a fost îmbrăcat emblema cu mari panouri dăltuite în piatră, redând episoade ale bătăliei, fiind alături de Columna de la Roma, relevantă prezentare a războaielor pe care Imperiul Roman le-a purtat pentru cucerirea Daciei.

În componerea monumentului remarcăm: treptele dispuse pe 6 rânduri; paramentul cu 6 rânduri, lat de 1,80 m. soclul purtător al realizărilor sculpturale. La realizarea lui a fost folosită piatra de calcar extrasă din cariera de la Deleni aflată la 3 km. distanță. Acolo romanii au deschis 4 cariere, extrăgând calcarul sarmațian cu cochilii de moluște. Pentru asigurarea prinderii blocurilor s-a folosit ca liant cimentul ciclop și agrafe metalice. Monumentul de la Adam Clisi reprezintă una din cele mai mari construcții din lume cu semnificația de simbol al unei victorii dar și de comemorare a celor căzuți în luptă. La timpul respectiv, prin amplasamentul pe direcția principală a celor care veneau dinspre nord-est s-a dorit un element de avertizare pentru a ști la ce se puteau aștepta cei cu intenții crotopitoare. Pentru arhitectura și sculptura romană provincială constituie o mare realizare. Amplasamentul a fost semnificativ ales pentru a-i asigura o vizibilitate de la mare distanță. Aflat pe cota maximă a dealului Adamclisi din podișul Deleormanului se află la circa 22 Km de la Dunăre, și 50 km de la Marea Neagră. Cota maximă a terenului 161 m. la care se adăugau cei 30 de m. ai monumentului, deci total 190 m. Împrejurimile includeau spre sud la circa 2 km. cetatea întemeiată de împăratul Traian. La nord la circa 250 m. se afla mausoleul cu o masivă inscripție cuprinzând numele a mii de ostași căzuți în luptă. La nord, la circa 130 m, și la sud la circa 100 m sunt o serie de movile.

Pentru cercetători s-au ridicat o serie de probleme referitoare la strategia acțiunii, economia zonei, realizarea mausoleului, remarcându-se omogenitatea, unitatea și simultaneitatea realizărilor. S-a mai impus ca o concluzie că monumentul de la data realizării n-a mai fost refăcut ulterior. S-a putut stabili

că lucrările de sculptare au fost realizate de 3 echipe de pietrari.

3. **STEFAN VV. al III-lea /cel Mare și Sfânt/** (circa 1435/1436, Borzești, azi jud. Bacău - 2 iulie 1504, Suceava, îngropat în groznița din ctitoria sa, biserica mănăstirii Putna). A fost un reprezentant de seamă al familiei mușatinilor, fiu al domnului Bogdan al II-lea, după biruirea oștilor lui Petru Aron la Doljești, jud. Neamț, a fost ales de popor pe Câmpia Direpțății din Suceava și uns de mitropolit la 12 aprilie 1457 ca domn al Moldovei. A fost un bun gospodar și organizator de țară. A acordat o atenție deosebită apărării fruntariilor, căutând permanent să aibă în celelalte țări românești aliați de nădejde, intervenind atunci când aceștia cedau presiunilor externe. În anii domniei sale a trebuit să facă față în numeroase atacuri ale maghiarilor, tătarilor, polonilor și otomanilor. Prin modul de organizare a apărării, a conceperii atacului și mai ales a alegerii locului de confruntare și-a asigurat, în majoritatea cazurilor, biruința, deși armata Moldovei era numeric inferioară atacatorilor. Conștient că presiunea expansionistă a Imperiului Otoman devenea un iminent pericol pentru întreaga Europă a căutat să obțină ajutorul occidentului. În acest sens, anterior și mai ales după biruința din 10 ianuarie 1475 de la Vaslui, în corespondența cu papa, a căutat să-i rețină atenția pentru organizarea unei ample acțiuni a tuturor europenilor împotriva otomanilor. În anii domniei sale cultura s-a afirmat în toate domeniile. Moștenirea transmisă până la noi, atât cât s-a păstrat, este o concludentă dovadă a valorilor realizate în acele timpuri.

La 20 iunie 1992 Sinodul B.O.R. l-a canonizat pe Ștefan cel Mare și pe Constantin Brâncoveanu.

C. Căzănișteanu, V. Zodian, A. Pandea, **Conducători militari – Dicționar**, Editura Militară, București, 1983, p. 303-306.

Virgiliu Z. Teodorescu, **Întru cinstirea lui Ștefan cel Mare și Sfânt**, Editura Economică, colecția „Divertis”, București, 2004, 176 p. (valorificând documente din arhive, presa timpului, este evocată preocuparea de a ridica în forul public simboluri care să releve perena preocupare de a-l transmite viitoarelor generații ca demn exemplu).

4. **Grigore N. URECHE** (circa 1590/1595 – 1647, înmormântat într-o criptă în pronaosul bisericii Bistrița). Studii la Lvov. A îndeplinit o serie de înalte demnități. Mare spătar și mare vornic al Țării de Jos al anilor domniei lui Vasile Lupu și a fost un neobosit cronicar preocupat de a aduna în anii vieții informații și a redacta după experiența dobândită **Letopisețul Țării Moldovei**, până la anul 1594. Trecerea timpului, confruntarea cu izvoarele salvate de vicisitudinile distrugătoare au confirmat cele stipulate de autor, evidențiind și calitățile literare, măiestria folosirii vocabularului pentru prezentarea evenimentelor în succesiunea lor.

Damaschin Mioc, **Grigore Ureche**, în: **Enciclopedia istoriografiei românești**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, 472 p. La p. 334-335. Cronicarul a scris în limba română folosind atât izvoare interne, cât și externe. Din păcate nu s-a păstrat originalul scrierii sale, ajungând până la noi transcrierile altora care au interpolat propriile lor puncte de vedere. 21 manuscrise sunt purtătoare ale cronicii sale.

5. **Antim IVIREANU** (circa 1650, 1660, Ivir, Georgia – septembrie 1716, Razgrad, Bulgaria), de obârșie din Iviria, Caucaz, a ajuns ca rob la Istanbul unde s-a evidențiat prin cunoștințele dobândite, fiind un bun poliglot, gravor, tipograf, traducător, predicator. Calitățile acestuia l-au determinat pe Constantin Brâncoveanu să-l aducă în Țara Românească unde i-a încredințat misiunea de a realiza în tipărițele de la Snagov, Râmnicu Vâlcea și București tipărițiuri atât pentru credincioșii din țările române, cât și pentru cei ai altor neamuri aflați sub oprirea islamică. Calitățile sale, inclusiv de bun organizator l-au propulsat ierarhic ca episcop de Râmnic și apoi ca mitropolit al Țării Românești, postură care l-a situat adeseori în situația de a fi sfătuitor de taină al domnului în problemele de politică externă. Bun gospodar a contribuit la restaurarea ctitoriilor predecesorilor. În București a ridicat o valoroasă mănăstire cu hramul Tuturor Sfinților pe care a înzestrat-o, stabilindu-i o rânduită chivernisire a tuturor veniturilor. După uciderea lui Constantin Brâncoveanu noul domn Neculai Mavrocordat la surghiunit,

fiind trimis la Muntele Sinai, însă pe drum a fost asasinat de garda otomană. Moștenirea culturală este complexă, relevând gradul de cultură a acestei personalități de la cumpăna veacurilor XVII-XVIII.

6. M. Guriță, *Evocare a personalității lui Tudor Vladimirescu*, în: „Revista Muzeelor”, București, nr. 3, 1964, p. 275-278 referință la fapta lui Ion Gărdănescu care răscumpărând cula de la Cemeți a pus pe un meșter să facă chipul lui Tudor Vladimirescu pentru a-l așeza în incinta acesteia. Din păcate prin distrugerea parțială a lucrării în timpul ocupației inamice a localității în Primul Război Mondial se cunoaște numai prenumele acestui meșter sculptor: „Marian” așa cum este menționat pe marginea pedestalului. A fost considerată această lucrare a fi cel mai fidel portret. În timpul celui de al doilea război mondial lucrarea în teracotă a fost restaurată de autorul articolului și îngropată, pentru ca în 1946 acesta să o predea muzeului din Turnu Severin. În expoziția de la Cemeți a fost ulterior integrată o lucrare realizată de Florica Anastasescu, bustul **Tudor Vladimirescu**. La p. 275 este fotografia bustul **Tudor Vladimirescu** modelat de Marian.

Virgiliu Z. Teodorescu, *Simboluri ale cinstirii dedicate lui Tudor Vladimirescu* în: „Oltenia”, Craiova, seria III-a anul V, nr. 1-2, 2001, p. 31-64 (este evocat modul cum de la cei care i-au fost contemporani s-a transmis către urmași preocuparea pentru a-i omagia personalitatea prin monumentele de for public.)

7. **Tudor C. VLADIMIRESCU** (circa 1770/1780, Vladimir, jud. Gorj, – 27 mai / 8 iunie 1821, Târgoviște, jud. Dâmbovița). Părinții Constantin și Ioana. Cunosător de carte deprinsă de la preotul din satul natal, ceva mai târziu urmând școală și la Craiova la cea din curtea bisericii Obedeanu împreună cu copiii lui Ioan Glagoveanu. Carieră administrativă începută cu serviciul la moșia boierului oltean, Nicolae Glogoveanu dar mai ales cu valorificarea vitelor pe terțe piețe Europene. Aceiași misiune a îndeplinit-o și pentru Dumitrache Bibescu. Fiindu-i apreciată destoinicia, domnul Constantin Ipsilanti i-a încredințat misiunea de a alcătui și instrui un corp de oaste cu care să asigure protejarea Olteniei de repetatele atacuri ale otomanilor conduși de Pasvan-Oglu A urmat cariera militară în timpul războiului ruso – otoman din anii 1806-1812 când a fost înrolat, în armata rusă, cu gradul de parucic (locotenent), comandând câteva sute de voluntari români. Pentru faptele sale și ale subordonaților a fost decorat cu Ordinul „Vladimir”, obținând și rangul de boierie fiind pe la 1812 sluger. Puterea otomană îl avea permanent în atenție și ca atare la un moment dat a fost în situația de a petrece o perioadă de timp la Viena îndeplinind o serie de misiuni încredințate de boierul Glagoveanu. Ulterior, pe la 1815, îndeplinea funcția de subprefect (vătaf de plai) de Cloșani. Prin cele moștenite și prin proprie agonisire averea lui T.V. era cuantificată de el în testamentul redactat prevăzător pentru zile negre, la 1817, la suma de 12.500 lei. Ea consta din o casă cu vie în dealul Govorei, o moșie și acareturi la Vladimir, două case mari cu prăvălie în Cemeț, la care adăuga averea mobilă. Cele întreprinse în primele două decenii ale secolului al XIX-lea i-au permis să cunoască, pe toate treptele afirmării sale, situația poporului, actele de oprimare la care era supus. La moartea domnului Țării Românești, Alexandru Suțu, situația de nemulțumire generalizată reclama o schimbare. El a fost cel care a considerat că este chemat să acționeze pentru curmarea acestor acte, ridicând „norodul” la acțiune. Proclamațiile ca cea de la Padeș – Tismana, lansată la 23 ianuarie 1821, prin formulările de chemare la luptă sunt concludente pentru a înțelege caracterul primei etape a revoluției, misiunea pe care și-a asumat-o de a fi salvatorul celor oprimați. Ridicând întreaga suflare bărbătească din Oltenia a pornit cu acești panduri spre capitala Țării Românești. A intrat în București la 19 martie 1821. Componenta acestei armate era eterogenă, mulți erau indisciplinați, porniți pentru a jefui și astfel a se căpătui. Ca atare el a manifestat o permanentă preocupare pentru curmarea unor asemenea manifestări. Corespondența purtată cu reprezentanții stăpânirii otomane și cu cei ai Rusiei este edificatoare pentru modul cum analiza întreprinsă l-au determinat să formuleze revendicările pentru schimbarea situației din Țara Românească. În proclamațiile date la sosirea la București evoluția problemelor i-a impus abordarea aspectelor care evidențiază faptul că pe lângă caracterul social acum revoluția își înscria ca obiective de rezolvat și cele de natură politică și națională. Faptul că pe teritoriul

românesc se desfășurau și acțiunile Eteriei conduse de Alexandru Ipsilanti, care proclamase chemarea la luptă pentru eliberarea teritoriului Greciei, dar care se limita de a fi o prezență pe teritoriul românesc, supunând populația la tot felul de obligații ce constituiau, de fapt, noi privilegii de oprimare, impunea noii ocărmuiri instituită de Tudor Vladimirescu rezolvarea operativă pentru a nu oferi puterii suzerane pretextul de a interveni cu forțe armate la nordul Dunării. Întrucât Tudor Vladimirescu se ridicase pentru înlăturarea a tot ce constituise „regimul fanariot” raporturile între cele două acțiuni a ajuns la un stadiu de încordare. În momentul când Eteria, în încercarea de a subordona trupele pandurilor scopurilor proprii, s-a lovit de refuzul conducătorului acestora, situația a devenit critică. Delimitarea lui Tudor Vladimirescu, dezavuarea Eteriei de către țarul Rusiei, intervenția la nordul Dunării a trupelor otomane, toate au contribuit la o precipitare a evenimentelor. Devenind o piedică pentru Eterie persoana lui Tudor Vladimirescu se impunea să fie înlăturată, însă într-un mod care să permită atragerea pandurilor alături de eteriști. Ca atare s-a profitat de faptul că unele măsuri adoptate de Tudor Vladimirescu de aspră sancționare a celor care încălcau reglementările instaurate încă de la pomnirea revoluției, au provocat o nemulțumire în rândurile unora din cei care se aflau în fruntea pandurilor. A fost motivația pentru organizarea complotului care să-l înlăture din fruntea oștirilor sale. Astfel s-a reușit ca din tabăra de la Golești, sub pretextul „invitării” la o discuție cu Ipsilanti, să fie ridicat Tudor Vladimirescu pentru a fi dus la Pitești și de acolo la Târgoviște unde s-a organizat un simulacru de judecată prin care răpitorii l-au condamnat la moarte, asasinatul petrecându-se în perimetrul terenurilor fostei mitropolii a Ungro-Vlahiei. Actul mișlesc s-a finalizat cu aruncarea trupului ciopârțit de casapii Varnava și Pranga într-o fântână. În următoarele zile a intervenit o rapidă dezagregare a oștirii pandurilor, unități răzlețe fiind implicate în confruntările cu trupele otomane. Măsurile ulterioare instaurate de puterea suzerană au condus la renunțarea la serviciile domnilor fanarioți și revenirea la administrarea țării prin domni pământeni, deschizându-se astfel drumul spre acțiunile reformatoare.

8. Virgiliu Z. Teodorescu, *O statuie a lui Gheorghe Lazăr în lumina unui document inedit* în: „Buletinul Monumentelor Istorice”, București, anul XXXIX, nr. 4, 1970, p. 65. (Este evocată preocuparea generației de la 1848 de a-i conferii formatorului de conștiință națională un simbol al cinstirii în forul public).

9. **Gheorghe LAZĂR** (5 iunie 1779, Avrigh, jud. Sibiu – 17 septembrie 1823, Avrigh). Studii la Avrigh, Sibiu, filozofia și dreptul la Cluj și la Viena de teologie, filozofie și inginerie. La Karlowitz, i-a fost blocată hirotonisirea pentru a nu fi ales episcop un român. Revenit în Transilvania pentru scurt timp este profesor la Sibiu, unde, pentru vederile sale liberare, a devenit persoană non grata. Fiind oprit, a venit la Brașov devenind perceptorul copiilor familiei Bărcănescu. După scurta escală brașoveană a trecut cu această familie în Țara Românească, fiind într-o primă etapă inginer topometrist, realizator al unor valoroase planuri de moșii, precum și perceptor al copiilor unor mari boieri, receptivi la reformele necesare propășirii țării. Boierii doritori de reformarea țării l-au sprijinit în concretizarea intențiilor sale, Gheorghe Lazăr dovedindu-le, prin activitatea sa de inginer hotarnic, că limba română poate fi folosită în toate activitățile statului. Militând pentru școala în limba română, găsește sprijinul mai multor mari boieri, inclusiv al banului Bălăceanu, efor al școlilor, care întocmesc o anafora ce a condus la numirea lui de către Vodă Caragea ca „dascăl” la 24 martie / 5 aprilie 1818 pentru a preda aritmetica, geometria și geografia la școala de la Sf. Sava unde a susținut cursurile în limba română, punând astfel bazele primei școli superioare în limba națională. El a extins programa predând și geografia istorică, gramatica și filozofia. Autor de manuale, a creat în jurul său o pepinieră, din rândurile elevilor săi s-au afirmat elementele care au condus destinele românești spre propășire în deceniile următoare. La izbucnirea revoluției conduse de Tudor Vladimirescu a fost alături de acesta, fiindu-i sfătuitor de taină și om al calculului de natura preciziei tragerilor de artilerie, inclusiv al aceia care a avertizat pe boierii trădători reușiți în incinta bisericii Olteni. Gestul său a fost sancționat ulterior prin temporara suspendare a cursurilor școlii. Bolnav, s-a retras pentru scurt timp în casele lui Ion Heliade Rădulescu

ca apoi să părăsească Bucureștiul pentru a merge la Avrig unde a decedat. Caz rarism la români, foștii elevi i-au dus pe mai departe crezul, contribuind la propășirea neamului și totodată manifestându-și constant preocuparea de a-i conferi cuvenita cinire. Formele de manifestare au fost variate. De la construirea edificiului „Academiei”, de fapt al Universității, pe vatra fostei școli de la Sf. Sava, prin înălțarea în forul public a unor monumente, prin atribuirea numelui său unor prestigioase unități de învățământ, prin constituirea unuia din înaltele premii conferite de Academia Română, până la alte multe, Gheorghe Lazăr este o moștenire pentru neamul românesc de mâine.

10. **Alecsandru Ioan I Cuza** (8/20 martie 1820, Huși, azi jud. Vaslui – 3/15 iunie 1873, Heidelberg, Germania, înmormântat la Ruginoasa). Studii la Paris, carieră militară și în aparatul administrativ, revoluționar la 1848, a fost exilat; a participat la acțiunea de informare a opiniei publice europene referitoare la trecutul și aspirațiile poporului român; la revenirea în Moldova a militat pentru Unirea Principatelor, deputat, ales de Adunările Elective ca domn al Moldovei la 5 și al Țării Românești la 24 ianuarie 1859 al Principatelor Unite Române, al României din ianuarie 1862.

La 20 noiembrie / 2 decembrie 1861 Poarta Otomană a emis Firmanul de organizare administrativă a Moldovei și Valahiei, semnat de sultanul Abdul Aziz, prin care era admisă Unirea administrativă a Principatelor, dar prin nota restrictivă, introdusă la sugestia Austriei, limita această recunoaștere a Unirii numai la timpul domniei lui **Alecsandru Ioan I Cuza**.

Cei 7 ani de domnie au constituit o perioadă care l-au solicitat la reformarea radicală a statului pe drumul modernizării, pregătind etapele următoare care au condus la obținerea Independenței de Stat și Marea Unire.

11. Realizările ajung să fie cunoscute de către public prin expuneri în locuri publice, expoziții temporare.

A.N.-D.A.I.C., fond Muzeul Al. Saint Georges, inv. 654, dosar **1/1865 Explicațiunea operelor de pictură, sculptură a artiștilor în viață – expuse în sala cea mare de la Ministerul Cultelor la 25 aprilie 1865** Imprimeria Statului, București, 1865, Catalog:

poziția 55 **Portretul Alecsandru Ioan I Cuza**, lemn, profil, lucrare realizată de Mihail Babic, născut în București, elev al Academiei de Artă din Viena.

poziția 58 **Bustul Alecsandru Ioan I Cuza** realizator Karl /scris Carol/ Storck născut la Hanau, elev al Academiei de Artă din München.

„Boabe de grâu”, București, anul IV, nr. 3, martie 1933, p. 183: ante 1865 bustul **Alecsandru Ioan I Cuza**, gips, Karl Storck.

12. Virgiliu Z. Teodorescu, **Un proiectat monument al Unirii**, în: „Buletinul Monumentelor Istorice”, București, anul XXXIX, nr. 4, 1970, p. 71 (este prezentată preocuparea aducerii în forul public a unui simbol evocator al înfăptuirii Unirii de la 1859).

Ibidem, **Contribuții documentare referitoare la monumentele de for public din orașul Iași**, în: „Revista Arhivelor”, București, anul LXXI, vol. LVI, nr. 3, 1994, p.257-261 (recurgând predilect la documente din Arhivele Statului sunt evidențiate elementele care sugerează geneza, soarta acestora în decursul anilor).

13. Anii care au urmat la final de veac XIX și început de secol XX a antrenat numeroase comunități la acțiune pentru a integra în forul public semnificative simboluri ale recunoștinței la adresa înfăptuitorilor Independenței. S-a realizat pe linie de stat realizarea și amplasarea pe teritoriul Bulgariei a unor asemenea monumente.

Ioana Cristache Panait, **Monumente comemorative ale războiului de independență 1877-1878**, în „Revista monumentelor” seria „Monumente istorice și de Artă”, București, nr. 2, 1977, p. 77-78. Mausoleul de la Grivița construit de statul român la 1902.

O serie de localități au comandat, acțiunea continuând până la declanșarea celui de al Doilea Război Mondial.

Virgiliu Z. Teodorescu, **Sculptorul Mihai Onofrei, mărturii monografice**, Editura Junimea Iași, 2003, 177 p. (sunt valorificate documente din Arhivele Naționale, arhiva familiei, presa timpului pentru evidențierea contribuției artistului plastic la îmbogățirea patrimoniului artistic românesc, predilect al celui de for public). Referință la monumentul din localitatea Poiana, jud. Dolj unde, în primele luni ale războiului, domnitorul Carol I a avut comandamentul unităților dispersate pe malul stâng al Dunării. Capitala României s-a aflat antrenată într-o îndelungată discuție pentru a se defini ce monument va ridica. În schimb doljenii au realizat o lucrare de amploare la Craiova, încredințând sculptorului Dimitrie Pavelescu Dîmo modelarea componentelor unei compoziții.

Amintiri de la dezvelirea monumentului „Independenței” din Craiova, Editura Ramuri, Craiova, 1913.

14. Ne referim la întreaga gamă de simboluri de la cele mai modeste ridicate pe parcursul următoarelor două decenii în aproape toate localitățile (sate, comune, orașe) pentru Eroii respectivelor comunități, la cele menite a eterniza cinstirea Eroilor în locurile marilor bătălii (mausolee, cimitire de onoare), la cele cu caracter național, evocatoare ale Eroilor diverselor genuri de arme combatante în marea conflagrație, la cele care au sintetizat cinstirea tuturor celor care, prin sacrificiul lor, au contribuit la reîntregirea neamului.

Virgiliu Z. Teodorescu, **Monumentul de for public**, în: „Evenimentul”, București, anul I, nr. 13, iulie 1990, p. 4 (la momente de profunde prefaceri în viața societății se impune să fie atent analizat mesajul monumentelor pentru a nu le fi lezată existența de ignoranța unor minți zdruncinate).

Ibidem, **Simboluri ale cinstirii dedicate Ecaterinei Teodorescu**, în: „Buletinul Muzeului Militar Național”, București, 2005, p. 160-185 [comunicare prezentată împreună cu Elisabeta V. Teodorescu la sesiunea de comunicări din cadrul Muzeului Național de Istorie a României]

Ibidem, **Întru cinstirea Eroilor Neamului**, în: **Simpozionul Tradiție și educație**, organizat de Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, București, 2005, p. 7-27. (istoricul modului cum poporul român știe să-i onoreze pe cei care s-au sacrificat pentru binele Patriei).

Ibidem, **Arcul de Triumf**, Editura Militară, București, 1995, 71 p. text, imagini, bibliografie (valorificând documentele epocii, este evocată istoria acestui simbol al demnității naționale, formulându-se propunerea ca interioarele să servească pentru organizarea unui muzeu, cu acces la aticul edificiului).

Ibidem, **Monumentul Unirii din Cernăuți**, în: „Magazin Istoric”, București, anul XXVIII, nr. 12 (333), decembrie 1994, p. 12 (succintă evocare a genezei, a modului de organizare a concursului, de adjudecare a realizării de către sculptorii Theodor Burcă și Spiridon Georgescu, solemnitatea dezvelirii, actul distructiv al agresiunii U.R.S.S. în 1940).

15. Virgiliu Z. Teodorescu, **Monumentul de for public în viziunea finanțistului Eugeniu Carada**, în: „Historia urbana”, București, tomul XV, 2007/1-2, p. 131-141.

16. Adrian-Sivan Ionescu, **Învățămintul artistic românesc 1830-1892**, Editura Meridiane, București, 1999, 432 p. (VZT).

17. Din multe exemple relevând odiseea unor viitoare monumente, considerăm ca fiind deosebit de concludent modul cum a evoluat suita de concursuri care au condus la încredințarea realizării monumentului Eroilor aerului sculptoritei Lidia Kotzebue.

Virgiliu Z. Teodorescu, **Contribuții la cunoașterea autorului monumentului Eroilor Aerului din București**, în: „Muzeul Național”, vol. IX, București, 1997, p. 197-210 + pl. (eronate formulări în privința creatorului monumentului mi-a determinat parcurgerea documentelor de arhivă, coroborate cu corespondența urmașului artistei plastice Lidia Kotzebue pentru a înlătura interesatele aserțiuni).

18. **Henri STAHL** (1877 - 18 februarie 1942, București, cimitirul Catolic). Studii universitare, stenograf al Adunării Deputaților, carieră didactică, a predat la Școala Superioară de Război, expert grafic, profesor la Școala de Arhivistică, numismat, membru al S.N.R., istoric, scriitor, autor de manuale de limbi străine, stenografie, grafologie, publicist.

19. Henri Stahl, **Statuile bucureștene**, în: „Gazeta municipală”, București, anul X, nr. 476, 22 iunie 1941, p. 1.

20. Monumentul **Avântul Țării** lucrare modelată de sculptorul Emil W. Becker

Virgiliu Z. Teodorescu, *Contribuții la cunoașterea activității sculptorului Emil W. Becker*, în: „Muzeul Național Cotroceni, *Studii și articole de istorie și istoria artei*, București, Editura Sigma, 2001, p. 452-467. Din motive de spațiu tipografic au fost înlăturate notele autorului (evocare a vieții și activității creatoare a realizatorului multor și valoroase monumente de for public).

21. Anterior datei de 8 octombrie 1878 această importantă arteră era definită ca Drumul Târgoviștei. Decizia adoptată de Consiliul comunal al orașului București a condus la atribuirea denumirii care să amintească posterității faptele de arme, sacrificiile din 30 august 1877 și din lunile următoare care s-au soldat cu cucerirea celor două redute Grivița și lucrările genistice intermediare.

Avântul Țării, din calea Griviței, monument inițial amplasat în fața clădirii vechii Școli Militare de Artilerie și Geniu, a fost mutat în Piața Valter Măărăcineanu între clădirea care ani de zile a găzduit M.Ap.N. și cea a Operei Române distrusă de cutremurul din 10 noiembrie 1940.

22. **Nicolae Valter MĂRĂCINEANU** (30 mai 1840, București - 30 august 1877, la asaltul pentru cucerirea redutei Grivița din împrejurimile Plevnei, Bulgaria, la Ciorogârla, în cimitirul mănăstirii Samurcășești un cenotaf realizat de mama sa Luxița Valter Măărăcineanu), voluntar în armată din 1858, pregătire și carieră militară, căpitan în 1868. La 30 august 1877 comanda batalionul I din Regimentul 8 de Linie și a căzut conducându-și subalterni la atac cu chemarea **DUPĂ MINE COPII !**

La 8 octombrie 1878 a intrat în vigoare decizia adoptată de Consiliul comunal al orașului București prin care numele eroului a fost dat pieții de la intrarea principală (pe atunci) în Grădina Cișmigiu.

23. Virgiliu Z. Teodorescu, *Întru cinstirea Eroilor Neamului Românesc – Monumente înlăturate – Monumente văduvite – Pledoarie pentru ca în întâmpinarea Centenarului Marii Uniri aceste sacre simboluri ale forului public să fie o prezență evocatoare a cinstirii din partea făuritorilor Marelui Ideal*, în: *Eroi și Morminte*, editor: Oficiul Național pentru Cultul Eroilor, volumul II, București, 2008, 233 p. La p. 208-233.

24. **Sovietizare** proces complex conceput de U.R.S.S. pentru extinderea supremației Moscovei asupra țărilor din răsăritul Europei și din alte continente. Pentru a justifica cele preconizate s-a recurs și la o grosolană mistificare a istoriei. În cazul României obârșia era de factură slavă. În multe privințe cele preconizate de regimul bolșevic erau preluări din arsenalul uzitat de Rusia țaristă de la Petru cel Mare, amplificate și cosmetizate de activa propagandă bolșevică. Pentru fiecare țară au fost elaborate îndrumări etapizate, agentura „coloanei a V-a” dobândind din timp date concrete care au oferit la momentul oportun posibilități de acțiune care să înlăture eventuale erori. Atunci când arhivele acestei operațiuni vor deveni cercetabile de către cei interesați, multe necunoscute ale anilor veacului XX vor fi, sperăm, elucidate.

Dragoș Zamfirescu, *Sovietizarea. României. O perspectivă geopolitică*, în: „Arhivele Totalitarismului”, București, anul III, nr. 1, 1995, p. 16-25.

25. Virgiliu Z. Teodorescu, **Simboluri de for public ale cinstirii Eroilor români din cel de al doilea Război Mondial**, în: „Hrisovul”, București, XIII, 2007, p. 183-194.

26. **Ivan MESTROVIĆ** (15 august 1883, Vrpolje, Slovenia – 1962, South Bend – S.U.A. rămășițele pământești aduse în mausoleul familiei din Otavice), familia era din părțile Dalmației de la Zagora, Croația, studii de artă plastică la Viena, sculptor, pictor, grafician croat, opțiuni pentru sculptura monumentală cu lucrări care i-au fost comandate și integrate în forul public sau colecții de artă din întreaga lume. Amintim pe cele de la Dubrovnic, Zagreb, Split, Belgrad, New York, Cavtat, Otavice, Avala, Roma, South Bend, Lovćen. În România, la începutul deceniului al patrulea, când acesta era directorul Academiei de Belle Arte din Zagreb, Oscar Han aprecia că Ivan Mestrović, prin lucrările prezente la Londra, Paris, Viena, Praga, Veneția, Roma și în America, se situa alături de Rodin, Bourdelle printre cei mai reprezentativi creatori ai lumii pentru sculptura primei jumătăți a secolului XX.

27. **Carol I Eitel-Frederic-Zephirin-Ludovic de Hohenzollern Sigmaringen** (8/20 martie 1839, Sigmaringen-Germania – 27 septembrie 1914, Sinaia, înmormântat în pronaosul Bisericii Episcopale din Curtea de Argeș), studii militare și de istorie; a întreprins călătorii în țările Europei occidentale; în primăvara anului 1866 a fost contactat de către Ion C. Brătianu, acceptând preluarea conducerii României. Alegerea a fost supusă unui plebiscit la 8 aprilie 1866. Rezultatul a condus la aducerea sa în țară, sosind la Turnu Severin la 9 mai, iar la 10 mai a ajuns în Capitală, fiind proclamat domnitor al României, jurământul în calitate de domnitor depunându-l la 30 iunie după ce Adunarea Constituantă a adoptat noua Constituție a țării. Domnitorul Carol I desfășurând în anii care au urmat o amplă acțiune de pregătire a țării în vederea obținerii și consolidării Independenței de Stat. A fost comandantul suprem al armatei române și din luna septembrie 1877 comandant al armatelor ruso-române pe frontul de împresurare a Plevnei, după eșecul acțiunilor coordonate de comandamentul rus, în luna august. Pentru asigurarea bunei receptări a tânărului stat independent pe plan european, a adoptat titlul de prinț regal, iar prin votul de la 14 martie 1881 al Parlamentului României a fost instaurat regatul. Funcția de rege a preluat-o la 10 mai 1881 pe care a exercitat-o până la moartea sa. Pe parcursul anilor de conducere a destinului României a avut în atenție toate sectoarele vitale pentru propășirea țării. A fost un susținător al ridicării și afirmării culturii românești, acordând atenție deosebită Academiei Române, Ateneului Român și altor instituții de știință și cultură. În anul 1891 a pus bazele Fundației Universitare Carol I, al cărui edificiu a fost menit a adăposti tezaurul de manuscrise, cărți și periodice în corpurile de clădire ridicate pe parcursul anilor vieții sale; colecționar, donator, publicist, membru de onoare al Academiei Române ales la 15/27 septembrie 1867. Om meticulos, prețuitor al timpului, se odihnea prin exercitarea a multiplelor preocupări practice. Exemplificăm că s-a ocupat și cu sculptura în lemn. Printre altele a sculptat un dulap mare din lemn de nuc masiv. Peste ani, lucrarea a fost identificată și semnalată la Biblioteca „V.A. Urechia” din Galați. Memorialist. La Arhivele Naționale sunt păstrate numeroase înregistrări relevante pentru conținutul personalității sale.

Virgiliu Z. Teodorescu, **Simboluri ale cinstirii dedicate regelui Carol I**, în: „Acta Moldaviae Meridionalis” XXV-XXVII, vol. I, Vaslui, 2007, p. 304-325.

28. **Ferdinand I**, Victor Albert Meinrad de Hohenzollern (12/24 august 1865, Sigmaringen, Germania – 20 iulie 1927, Sinaia jud. Prahova, înmormântat la Curtea de Argeș). Nepot al regelui Carol I, studii primare la Düsseldorf, Școala militară la Cassel, universitare la Tubingen și Leipzig unde a urmat cursurile de economie politică, științele financiare și dreptul roman, a urmat din 1883 cursuri de limba română până a venit în România în anul 1889 și a fost declarat prinț moștenitor al tronului, a fost integrat în armata română cu gradul de căpitan în deceniul următor fiind avansat treptat, în 1895 ajungând la gradul de colonel primind comanda Regimentului 4 Roșiori. La 1898 fiind avansat general de brigadă devenind rege al României la 28 septembrie/10 octombrie 1914. La 14/27 august 1916 a declarat război Puterilor Centrale. A participat la campaniile militare din anii 1913, 1916, 1917. Logodit la 22 aprilie 1892 la Postdam și s-a căsătorit la Sigmaringen în 29 decembrie 1892, cu principesa Maria Alexandra Victoria, ducesă de Saxa. La 23 ianuarie 1893 perechea princiară a ajuns în Capitală. În aprilie 1897 prințul F. s-a îmbolnăvit, îngrijirile acordate de medicii C. Buicliu, I. Cantacuzino și W. Krennitz i-au salvat viața. La cumpăna veacurilor XIX-XX a fost o permanentă prezență la manevrele militare, dar și în problemele de stat. Prin decesul regelui Carol I a fost desemnat rege al României în septembrie 1914. A participat la campania anilor 1916-1917, fiind un exemplu de demnitate și deplină dăruire în conformitate cu jurământul făcut la suirea pe tronul României. A fost încoronat la 15 octombrie 1922. Anterior și post 1914 a promovat acte de caritate și de sprijinire a culturii, a acordat o atenție deosebită orașului Iași, capitala României în perioada refugieiului 1916-1918, inaugurând la 24 februarie 1927 Fundația Culturală „Regele Ferdinand I”, pentru propășirea căruia a lăsat testamentar o importantă sumă; publicist, membru de onoare al Academiei Române. Pentru atitudinea manifestată de a fi permanent alături de poporul român, acesta l-a definit ca „cel Loial”.

21 noiembrie 1880, Sigmaringen-Germania încheierea Actului de Familie prin care a fost stabilită formula ca prințul Ferdinand de Hohenzollern, nepot de frate al domnitorului Carol I devenea moștenitor al tronului României.

29. Un exemplu concludent îl constituie situația monumentului Unirii de la Iași, simbol preconizat a avea ca element sculptural dominant statuia Domnului Unirii de la 1859. Ploconismul, oportunismul s-au implicat în a face posibilă o asemenea realizare, fiecare etapă fiind prilej de tergiversare, până la momentul reacției regelui Carol I care, ostentativ, prin suma oferită realizatorilor și angajamentul că va participa la dezvelirea monumentului ce-l cinstea pe Alecsandru Ioan I Cuza și apropiații colaboratori, a determinat pe răuvoitori să-și tempereze acțiunile contrare.

30. Poate fi dat ca exemplu întreprinzătorul librar-editor Șaraga de la Iași care s-a implicat în acțiunea de ridicare a unor viitoare monumente ieșene realizând medalii din a căror vânzare o importantă sumă era virată inițiatorilor.

SARAGA familie de evrei implicați în actul cultural ieșean, relevând capacitate organizatorică, capabili de a obține bănuț cu bănuț pentru o anumită cauză, participanți nemijlocit la strângerea de fonduri pentru realizarea de monumente, editori de carte, medalii. Librăria „Frații Șaraga – Iași”, fondată în anul 1877, a evidențiat în decursul anilor preocupările lui Samoil Elias și Aizic Șaraga de promovare a comerțului cu cartea românească și străină, precum și comercializarea valorilor de anticariat, filatelie și numismatică, inclusiv medalistică.

„Cronica numismatică și arheologică”, anul I, nr. 5, București, septembrie 1920, p. 33 evocată contribuția lui Șaraga la popularizarea medalisticii.

I. Massoff, *Strădania a cinci generații – monografia familiei Șaraga, Biblioteca Evreiască – Contribuții la istoria evreilor din România*, București, 1941, 126 p. + 2 planșe + a arbore genealogic.

31. **Constantin A. ESARCU /Exarcu/** (5 noiembrie 1836, București – 8 iunie 1898, Băile Govora, jud. Vâlcea, cimitirul Bellu, București, figura 40, locul 35). Studii liceale la București, licența în științele naturale și doctorat în medicină la Paris. Cercetător în domeniile de specialitate, dar și al izvoarelor referitoare la istoria românilor aflate în arhive, biblioteci, muzee, colecții din străinătate. Carieră universitară, diplomatică, reprezentant al României la Roma și Atena, publicistică. Pentru popularizarea științelor naturii, a întronării respectului pentru mediul înconjurător și de a înlătura ignoranța, superstițiile a pus bazele revistei „Natura”. A fost inițiator al unor instituții menite de a conduce la propășirea culturală în toate mediile sociale: Societatea „Ateneul Român”, în 1865, pentru al cărui propriu edificiu a făcut celebrul apel către întreaga suflare românească: „**Dați un leu pentru Ateneu !**”, Societatea „Amicii Instrucțiunii”, în 1866, transformată în 1867 în „Societatea pentru învățătura poporului român”, Societatea „Filarmonică”, în 1868, Societatea „Amicilor bellelor-arte”, Societatea „Intim Club” Ca om politic a fost senator, ministru. Valorile acumulate pe parcursul anilor le-a donat predilect Ateneului Român și Academiei Române, a fost ales la 1/13 aprilie 1884 membru corespondent al Academiei Române.

32. **Ateneul Român** constituie rezultatul preocupărilor de ridicare culturală a poporului român, obiectiv major al generației de la 1848, înfăptuitoarea Actului Unirii din 1859 și a suitei de reforme care au deschis drumul spre modernizarea societății românești. Ca atare, în al șaptelea deceniu (25 ianuarie 1865) au fost puse bazele societății Ateneul Român de către Constantin Esarcu, V.A. Urechia, Nicolae Crețulescu, ș.a. care, de la începuturi modeste, activitatea fiind găzduită în casele Ghiculeștilor (Costache Ghica) din apropierea grădinii Cișmigiu, la intrarea principală de atunci, astăzi Piața Valter Mărăceanu, a ajuns, prin activitățile desfășurate, prin capacitatea de atracție a noi și noi participanți, la nevoia stringentă a unui local corespunzător. La acțiunea de strângere a fondurilor necesare, chemarea mobilizatoare a lui Constantin Esarcu „**Dați un leu pentru Ateneu!**”, răspunsurile au fost prompte, mijloacele variate de colectare conducând la o participare solidară a tuturor românilor, fapt care a permis ca între anii 1886-1888 să se desfășoare lucrările de construcție ale palatului după

proiectul arhitectului francez Albert Galleron, având colaborator pe arhitectul român Constantin Băicoianu. Aceștia au fost obligați de fundația construcției începută, dar abandonată a unui maneaj de circ, să dea o formă circulară zonei centrale a edificiului menit să adăpostească sala centrală pentru manifestări. La lucrările de fierărie proiectanții au avut colaborarea arhitectului german Schwalbach. Peste ani au intervenit o serie de lucrări de extindere, de modificare a spațiilor pentru a le conferi noi funcționalități. Astfel au fost adăugite cele două aripi pentru găzduirea Pinacotecii Statului. Lucrarea a fost proiectată de arhitectul Leonida Negrescu. Dintre multiplele funcționalități avute în timp de acest edificiu consemnăm și menirea de gazdă a Parlamentului României în anii 1919-1920. O intervenție de amploare pentru facilitarea a noi activități a fost obținută prin lucrările întreprinse sub conducerea arhitectului I. Ionescu în anii 1924-1928.]

Terenul cândva în afara orașului, devenise la un moment dat o mare livadă cu vișini, care, îmbătrânită, a căzut tăiată de secure pentru ca vel vistiernicul Mihail Cantacuzino să ridice o bisericuță și chilii ca metoh al Episcopiei Râmnicului, înființând aici și o școală românească ce a dăinuit până la 1838, activitatea fiindu-i curmată ca urmare a distrugerilor provocate de marele cutremur.

În iulie 1872 Consiliul Comunal al Capitalei a decis ca pe locul respectiv să fie înălțată o coloană monumentală evocatoare a anteriorului metoh al Episcopiei Râmnicului. A fost o acțiune de amplă erudicare a zonei, vechile ziduri fiind înlăturate prin demolare. Pentru realizarea coloanei a fost primit în septembrie 1872 proiectul întocmit de arhitectul Alexis Godellot. În luna noiembrie 1874, la numai câteva zile după „dezvelirea” statuii ecvestre **Mihai Viteazul** a avut loc și dezvelirea coloanei. Terenul a fost achiziționat de amatorii de hipism doritori a avea un loc de maneaj. Ambițioasa dorință implica însă mari cheltuieli și, ca atare, după efectuarea săpăturilor și turnarea fundațiilor n-au mai fost banii necesari ca lucrările să fie continuate. Timp mai bine de un deceniu terenul a fost din nou o problemă pentru edilii Capitalei aflată în plin proces de metamorfozare pentru a deveni reala emblemă a tânărului stat independent. Cum ateneiștii își doreau un teren de construire a preconizatului sediu propriu care să fie central și nu prea departe de locul unde își începuseră frumoasa misiune de luminări prin actul cultural, atenția le-a fost reținută de terenul fostului metoh. Astfel demersurile întreprinse s-au încheiat prin luarea în stăpânire și trecerea operativă la acțiunea de elevare a edificiului mult dorit. În jurul coloanei a fost amenajată o grădină având o largă deschidere spre Calea Victoriei, care permitea evidențierea arhitecturii noului edificiu. În 1890 harnicul primar, Emanoil Protopopescu-Pake a dispus mutarea coloanei, definită din acel moment de hătri locuitori ai Capitalei „Chibritul lui Pake”. Așa a ajuns pentru o temporară existență pe noul bulevard al axului vest-est, în piața de la intersecția cu strada Teilor, care peste ani a devenit Piața Rosetti, în momentul când călătoria coloană va fi din nou mutată pentru a face loc monumentului evocator al personalității lui C.A. Rosetti.

Marea sală circulară a Ateneului Român are diametrul de 28,50 m. și înălțimea de 16 m. La etaj, deasupra vestibulului central este o sală destinată multiplelor funcționalități culturale.

Palatul A.R. a fost inaugurat în mod festiv la 14 februarie 1888, cu care prilej Alexandru Odobescu a ținut un magistral discurs. Societatea a reușit, ca pe parcursul anilor de activitate, să se bucure de prezența celor mai autorizate personalități care, prin specificul preocupărilor, au oferit auditoriului remarcabile expozeuri. Pe parcursul anilor, spațiile construcției și ale grădinii limitrofe au cunoscut numeroase metamorfoze, oferind, în cadrul edificiului, noi posibilități de extindere a genurilor de activitate, fiind gazda unei bogate biblioteci, a Pinacotecii Statului, a unor expoziții sezoniere, săli pentru muzică și spectacole cinematografice. În cel de al patrulea deceniu, s-a finalizat un vechi deziderat, realizarea mării fresce de către pictorul Costin Petrescu, lucrare care însă, prin modul cum trata istoria poporului român, a cunoscut timp de aproape două decenii (1948-1966) o acoperire care, din fericire, s-a dovedit protectoare până la momentul când istoria națională revenea la matca ei, înlăturându-se toate încercările de slavizare, sovietizare menite a ne integra în lagărul socialist. Au fost tocmai anii, când activitatea a fost curmată, societatea Ateneul Român abuziv desființată, localul

fiind atribuit, la 1948, în exclusivitate, Filarmonicii „George Enescu”. Cu rare excepții, și acelea de natură propagandistică, sala Ateneului Român a mai găzduit și manifestări de amploare dedicate unor centenare de natură culturală.

33. C. Esarcu, *Rolul monumentelor în istoria unui popor. Monumentul Plevnei. Memoriu citit în sedința Atheneului de la 3/15 noiembrie 1883*, Tip. Românul, Carol Göbl, București, strada Doamnei 14, 1883, 15 p. [A.N. Biblioteca III 4115]. La p. 6.

34. Cuvinte incluse și în ambientul unor medalii ale timpului. Prin număr și varietatea materialelor folosite la confecționarea lor, micul preț al celor comune precum și prin tiraj și absorbția de către public au avut o contribuție majoră la mediatizarea acestui sfat.

35. **Petre Gârboviceanu** (25 iunie 1862, Gârbovățul de Jos, jud. Mehedinți - 13 decembrie 1934, București, cimitirul Bellu, figura 10, locul 18). Studii și doctorat în filosofie și pedagogie, carieră didactică, director al Școlii Normale, profesor universitar, om de cultură, întemeietor de așezăminte culturale, secretar general al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, administrator al Casei Bisericii, activitate în domeniul monumentelor istorice, activitate de conferențiar în cadrul Ateneului Român, traducător, publicist, om politic, deputat, militant pentru unitatea națională a tuturor românilor.

36. Petre Gârboviceanu, *Monumentele noastre istorice*, conferință la Ateneul Român la 20 martie 1932, în: „Anuarul Ateneului Român pe 1932”, București, p. 96 - . [A.N.-D.J. Botoșani, Biblioteca 3.925].

37. **Vasile PÂRVAN** (28 septembrie 1882 / 10 octombrie 1882, Huruiești, cătunul Perchiu, jud. Bacău - 26 iunie 1927, București, cimitirul Bellu, figura 100, locul 11), studii primare la Berești, secundare la Bârlad, promoția 1900, universitare la București, Facultatea de Litere, specializare la Jena, Berlin, Breslau, doctor în filosofie la Breslau, activitate la Biblioteca Academiei Române, carieră universitară, director al Muzeului Național de Antichități din București și al Școlii Române de la Roma, fondator al Institutului de studii sud-est europene, autor al cercetărilor arheologice care s-au constituit scoală pentru urmașii săi, autor a unor prestigioase studii, editor, publicist, animator cultural, donator. Activitatea sa ca arheolog, istoric și filosof al istoriei, participarea la viața științifică internațională l-a promovat în numeroase instituții științifice din lumea întreagă. A acționat pentru realizarea actului cultural militând pentru editarea de valoroase lucrări din varii domenii. Cele preconizate au stat la baza înființării, organizării și bunei desfășurări a activității Editurii „Cultura Națională” al cărei director a fost până la prematurul deces. A fost ales membru corespondent la 18/31 mai 1911, și titular la 18/31 mai 1913 al Academiei Române. A rostit discursul de recepție la 28 mai/10 iunie 1914 cu tema *În memoriam Constantin Erbiceanu*.

38. **Virgiliu N. DRĂGHICEANU** (? mai 1879, Târgoviște - ? decembrie 1964, București), studii universitare la București, carieră de cercetător în domeniul trecutului istoric desfășurată în cadrul Comisiunii Monumentelor Istorice al cărui secretar-director a fost timp de ani de zile, organizator al Muzeului Religios sub auspiciile Casei Școalelor, a unor expoziții peste hotare cu valori de patrimoniu românesc, publicist, a fost ales membru corespondent al Academiei Române la 4 iunie 1926, reconfirmat la 22 iunie 1990. Căsătorit cu Constantina Gașpar.

Virgiliu Z. Teodorescu, *Virgiliu N. Drăghiceanu și monumentele istorice*, în: „Revista Monumentelor Istorice”, nr. 2, 1992, București, 1998, p. 76-84.

39. **Alexandru BUSUIOCEANU** (10 iunie 1896, Slatina, jud. Olt - 24 ianuarie 1961, în Spania ?/), istoric și critic de artă, poet și eseist român, după 1938 a trăit și lucrat în Spania cu preocupări predilecte pentru arta italiană și spaniolă.

Alexandru Busuiocanu, *Scrieri despre artă*, Editura Meridiane, București, 1980. Supra coperta la interior are reproduș portretul **Alexandru Busuiocanu**, bronz, lucrare modelată de C. Medrea. [A.N. Biblioteca III 21.342].

„Personalitate complexă, istoric și critic de artă, eseist, poet de limbile română și spaniolă, profesor universitar la București și la Madrid, Al. Busuiocanu aparține deopotrivă culturii române

ca și celei spaniole” (C. Popescu-Cadem).

40. Al. Busuioceanu, *Cronica plastică – Monumente*, în: „Gândirea, București, anul XIV, nr. 10, decembrie 1935, p. 534, 535.

41. H. Stahl, *Renovarea monumentelor Capitalei*, în: „Gazeta municipală”, București, anul VII, nr. 354, 25 decembrie 1938, p. 2. [A.N. Biblioteca P III 75]. *Vezi și:* Henri Stahl, *Statuile bucureștene*, în: „Gazeta municipală”, București, anul X, nr. 476, 22 iunie 1941, p. 1.

42. *Bucureștii cari se duc, Bucureștii cari s-au dus. Ce monumente din Capitala noastră ne mai vorbesc despre trecutul ei ?* În: „Gazeta municipală”, București, anul VII, nr. 343, 9 octombrie 1938, p. 1-2 reproducerea articolului lui Gala Galaction din „România”, referință la dispariția unor edificii. [A.N. Biblioteca P III 75].

43. **Gala GALACTION /Grigore Pisculescu/** (16 aprilie 1879, Vatra Schitului Didești, jud. Teleorman - 8 martie 1961, București, înmormântat în cimitirul mănăstirii Cernica). Studii primare în sut și la Roșiorii de Vede, liceul la „Sf. Sava” București 1890-1898, timp de un an a urmat cursurile Facultății de Litere și Filozofie pentru a trece la Facultatea de Teologie, finalizând pregătirea în 1903, doctor în teologie la Cernăuți în 1909, teolog îndeplinind înalte misiuni în cadrul B.O.R., carieră universitară, scriitor debutând în 1894, traducător, publicist, membru titular al Academiei Române ales la 23 mai 1947 și membru titular onorific desemnat la 9 iunie 1948. Discursul de recepție l-a ținut la 28 mai 1948 vorbind despre **Discursul lui Aristia**.

44. George Călinescu, *Scrieri despre artă*, București, 1968:

p. 142-146 G.M. Cantacuzino pătrar de veghe;

p. 146-148 Frica de monumental. Combate teza că se pot ridica monumente numai de țările bogate;

p. 148-150 sentimentul cetății;

p. 150-153 bunuri comunale;

p. 154-156 *Economia gratuitului* (publicat în: „Ecolul”, nr. 244, 24 august 1944): „**Monumente, monumente! Acesta este strigătul românului de mâine. La o parte cu modestia și bunul simț, cu prudența așa zisă economică. Un om zăpăcit se împrumută și ridică un palat, n-are cu ce plăti, și pierde palatul, însă acesta e o realitate care va rămâne. Popoarele nu dau niciodată faliment, tot ce construiesc e un câștig,, orice codire e o pierdere. Melcul e un gram de carne care lasă o adevărată pagodă, să presărăm și noi lumea cu cochiliile noastre: piramide, obeliscuri, colonne, arcuiri de triumf, foruri și palate.”**

45. **George CĂLINESCU** (19 iunie 1899, București - 12 martie 1965, București-Otopeni, cimitirul Bellu). Studii în București, specializare la Roma, doctor în litere, prozator, poet, dramaturg, critic și istoric literar, eseist, ziarist, publicist, inițiator și organizator al Institutului de istorie literară și folclor, carieră didactică universitară, om politic, membru titular activ al Academiei Române ales la 12 august 1948. În anii studenției a fost angajat la biblioteca Arhivelor Statului. Au fost anii de documentare care i-au slujit în elaborarea romanelor „Enigma Otiliei”, „Bietul Ioanid”, „Scriinul negru”. A acordat o atenție deosebită vieții și activității lui Mihail Eminescu.

La 23 septembrie 1945 a apărut sub conducerea lui G. C. săptămânalul literar-artistic „Lumea”.

46. La ordinul 2.493/1948 al Ministerului Artelor și Informațiilor se raporta situația monumentelor existente în fiecare localitate semnalându-se eventualele însemne monarhice înlăturate.

47. Au existat reacții în ceasul al 11-lea care operativ au „furat salvator” încriminatul obiectiv, ascunzându-l în loc tainic, cu speranța că făptașul va avea posibilitatea să-l restituie locului cuvenit. Din păcate numeroasele decenii de restricție au înlăturat pe tănuitor și ele așteaptă momentul întâmplătoarei regăsiri.

48. **Ionel JIANU /Jianou/** la naștere **Stark** (23 octombrie 1905, București – 1993, Paris, Franța). Studii la liceul „Matei Basarab”, din București, licențe în Drept și Litere la Paris, unde a studiat psihologia și sociologia cunoștințele dobândite fiindu-i călăuză în activitatea de publicist, critic și istoric de artă cu activitate în România, ulterior în occident unde predilect a căutat să cunoască activitatea artiștilor

plastici de obârșie din România în concordanță cu evoluția înregistrată pe plan mondial.

Ionel Jianou, *Anthologie rédigée par Ionel Jianou, Gabriela Carp, Ana Maria Covrig, Lionel Scantély, Les artistes roumains en occident*, Edité par American Romanian Academy of Arts and Sciences, Los Angeles, California, U.S.A., Imprimé en France

49. Ionel Jianu, *Compoziția statuară*, în: „Arta plastică”, București, anul I, nr. 2/1954, p. 9-22.

50. **Miksa Schulman /Maximilian SCHULMANN. Max Schulman/** (10 decembrie 1912, Vișeu de Sus , jud. Maramureș – 1982, București), sculptor monumentalist, participant la expoziții colective începând cu Salonul Oficial 1946 cu o constantă prezență până în anii '70, prezentând compoziții tematice, busturi, statui, basoreliefuluri. În perioada de metamorfoză a societății românești a fost un activ agitator preocupat de îndoctrinarea ideologică a colegilor. În perioada septembrie-octombrie 1970 la galeria Orizont a organizat o expoziție personală cu 25 lucrări, incluzând compoziții, portrete, nuduri, proiecte de monumente, medalii. În forul public are lucrări în: București, Constanța, Pitești, Drobeta Turnu-Severin, Timișoara, Oradea, Târgoviște, Roman, Orăștie, ș.a. Carieră didactică universitară.

51. **Uniunea Artiștilor Plastici** (U.A.P.) O serie de situații petrecute la sfârșitul secolului al XIX-lea au generat ideea reuniunii artiștilor plastici într-o societate care să le reprezinte interesele în diverse împrejurări. În primele două decenii ale secolului al XX-lea au fost întreprinse o serie de acțiuni pentru a realiza această asociere care însă s-a înfăptuit după primul război mondial sub denumirea de Sindicatul Artelor Frumoase care a reușit să reunească pe majoritatea pictorilor, sculptorilor, graficienilor, gravorilor, artiștii decoratori din România. Activitatea acestui sindicat s-a desfășurat în general în bune condițiuni până la declanșarea celui de al doilea război mondial. Statutul adoptat și modul de exercitare a mandatului de către cei aleși de a conduce destinele acestei asocieri i-au asigurat depășirea multora din dificultățile cu care s-a confruntat în decursul anilor.

Prin aplicare politicii emanate conform noii constituții din 27 februarie 1938 fiecare domeniu de activitate umană se integra într-o breaslă și, ca atare, anii care au urmat au condus la o zbuciumată perioadă de tranziție, atât ca denumire, structură, funcții, dar și ca persoane promovate în a le reprezenta interesele. Cunoscând, pe parcursul acestor ani, mai multe etape de reorganizare, trecând prin stadiul de afiliere cu cei din presa scrisă ca din anul 1950, în condițiile profundelor prefaceri sociale din România să fie constituită Uniunea Artiștilor Plastici care a preluat o serie de obiective de la Sindicatul Artelor Frumoase, inclusiv dotările acestuia. Pe parcursul deceniilor de existență și această uniune a cunoscut prefaceri structurale. Pentru buna desfășurare a activității s-au constituit ca unități funcționale cu misiuni speciale de natură financiară și de producție, atât Fondul Plastic, cât și Combinatul Fondului Plastic. Editorial au fost elaborate, sub auspiciile U.A.P., o serie de publicații, inclusiv periodicele „Arta” (în unele perioade definită și „Arta Plastică”). Fondul arhivistic al activității primelor decenii, după prelucrare și inventariere, a fost preluat la Arhivele Naționale.

Uniunea Artiștilor Plastici /U.A.P./ din România, înființată la 1950 a preluat arhiva S.A.F.

Cuprinde dosare personale întocmite sau completate la pensionare cu sumare memorii de activitate ale pictorilor, sculptorilor, graficienilor, artiștilor decoratori

52. La A.N.-D.A.I.C. fondul Paul Molda cuprinde eșantioane ale procesului de îndoctrinare, condiție pentru a primi comenzi de creație. Mărturiile relevă modul cum acționa „Ideologul” implicat în „educarea” artiștilor plastici pentru a se supune directivelor noului regim instaurat prin oblăduirea Armatei Roșii.

53. **Ion VLASIU** (6 mai 1908, Lechința, jud. Mureș – 18 decembrie 1997, București), studii la Școala de Arte și Meserii de la Târgu Mureș, Academia de Arte Frumoase de la Cluj, debut în anul 1932, sculptor, pictor, scriitor, prezență la expoziții colective, realizări de artă monumentală integrate în forul public la Blaj, Galați, Lugoj, Piatra Neamț, Alba Iulia, Deva, Băilești, Cluj-Napoca, Satu Mare, Târgu Mureș, Sângeorgiu de Mureș, donator al colecției sale de artă către Muzeul de Artă din Târgu Mureș.

54. *Arhitectul și sculptura*, o convorbire cu Ion Vlasu, în: „Arta”, București, anul XIV, nr. 8, 1967, p. 10-11.

55. *Monumentele așa cum le dorim ...*, în: „Scânteia”, București, anul XXXVII, nr. 7603, 4 februarie 1968, p. 4 cuprinde motivarea concepției sculptorului Constantin Popovici realizator, printre altele, al lucrărilor *Electricitatea*, *Bacovia*, fiind citat apreciativ și de Constantin Brâncuși.

56. **Constantin I. Gr. POPOVICI** (1 februarie 1938, Iași – 11 decembrie 1995). Fiul sculptorului Ion Grigore Popovici. Studii de artă la București, Institutul N. Grigorescu, promoția 1963, elev al lui Boris Caragea, Costin Ioanid, Gheorghe Ghișescu și Andrei Szobotka, debut artistic în anul 1964, sculptor cu preocupări predilect cu arta monumentală, participant activ la expoziții colective din țară și străinătate, organizator de expoziții personale. Realizator a unor compoziții monumentale marcate de o notă aparte de abordare a temei, folosind toate genurile de materiale pentru a evidenția caracteristicile acestora. Are integrate în forul public și în colecțiile unor muzee și persoane particulare reprezentative lucrări, relevând calitățile artistului de a sintetiza temele abordate și a valorifica materiale variate în creația sa.

57. Ne referim la înlăturarea din forul public a **monumentului Independenței**, lucrare de amploare cu un mesaj concludent la granița de vest a României.

„Arta”, București, anul XXXIV, nr. 8, 1987, p. 6 monumentul **Eroilor Independenței** din Oradea, foto. „Arta”, București, anul XXXV, nr. 12, 1988, p. 8 Constantin Popovici, **Monumentul Independenței**.

Virgiliu Z. Teodorescu, **Risipa, dominanta zilelor noastre**, în: „Dimineața”, București, anul XV, (I) nr. 3804, V 16 aprilie 2004, p. 9; (II) nr. 3806, M 20 aprilie 2004, p. 9; (III) nr. 3807, m 21 aprilie 2004, p. 9, reacția față de modul cum s-a acționat împotriva unor monumente, lezând demnitatea națională a românilor, lipsa de profund discernământ a factorilor de decizie, păgubind forul public de o serie de monument sau reintegrând la Arad un monument îndepărtat de generația făuritoare a Marii Uniri. Ne referim la **monumentul Independenței înlăturat, după 1989, din forul public de la Oradea și maltratată treptat la locul de depozitare, valoroasă realizare a sculptorului Constantin Popovici**, monumentul 1907 din București, realizare a sculptorului Naum Corcescu, integrarea monumentului generalilor unguri la Arad și a problemei doritei amplasări a Catedralei Neamului prin înlăturarea din Parcul Carol I a construcției fostului Mausoleu căruia este de dorit a i se conferi caracterul de Panteon Național în directă relație cu Mormântul Eroului Necunoscut, eronat plasat în zona pânzei freatice a apelor lacului limitrof. Articol în care era prezentată reacția unui cunoscător al monumentelor care, eventual, putea deschide calea spre alte și alte puncte de vedere. De la nivel guvernamental s-a impus redacției interzicerea de a mai publica articole ale respectivului autor. În trecut se numea cenzură, acum „dreptul” la silită tăcere.)

58. **Mircea DEAC** (1939, Oltenița, jud. Ilfov, azi jud. Călărași -), Facultatea de Litere și Filozofie, București și Academia de pictură. Carieră didactică universitară, întemeietor și director al Oficiului Național de expoziții. Critic și istoric de artă. Publicist.

59. Mircea Deac, **Marile evenimente istorice comemorative reflectate în artă**, în: „Revista muzeelor și monumentelor”, București, nr. 4-5, 1980.

60. **Ion JALEA** (19 mai 1887, Casimcea, jud. Tulcea – 7 noiembrie 1983, București, cimitirul Bellu), Școala de Arte și Meserii 1908, studii de artă plastică – sculptura la București și Paris la Academia Julien, elev al lui Valbudea, Fr. Storck, D. Paciurea și E. Bourdelle. Participant cu lucrări în saloanele din Paris, București, s-a specializat în arta monumentală. La începerea campaniei militare europene, în anul 1914, a revenit în țară participând la luptele de la porțile Moldovei. Pe platoul de la Cozmești, în apropierea podului peste Siret, unde se afla comandamentul generalului Eremia Grigorescu, a fost grav rănit pierzându-și o mână. Invaliditatea nu l-a îndepărtat de sculptură, continuându-și, după război, lăburoasa activitate de artist plastic modelator a numeroase și valoroase lucrări, de la cele miniaturale la cele monumentale, dar și de exponent al intereselor sculptorilor în cadrul Ministerului Cultelor și Artelor, unde, timp de peste două decenii, a deținut funcții de conducere în Departamentul Artelor – Direcția Artelor. Concomitent a desfășurat și o bogată activitate didactică. Participant și câștigător a

numeroase concursuri care s-au concretizat cu amplasarea în forul public a unor valoroase monumente; în mai multe împrejurări a colaborat cu sculptorul Corneliu Medrea. Ales membru corespondent, la 31 mai 1946 și 2 noiembrie 1948, titular 21 martie 1963 al Academiei Române.

61. Ne referim la cele enunțate în anul 1930, în articolul *Statui ecvestre*, concludenta analiză fiind inclusă în paginile prestigioasei reviste „Boabe de grâu”, București, anul I, martie 1930, p.19-20; ibidem, anul 5, nr. 9, septembrie 1934, p. 590-596; „Făt Frumos”, 1934, p. 17-30; 57-62; 97-102; 549.

62. Ne referim, printre altele, la agresarea în rondul Roman din grădina Cișmigiu a simbolurilor dedicate lui Alexandru Odobescu, Ion Creangă.

Virgiliu Z. Teodorescu, **Odobescu profanat în Cișmigiu**, în: „Evenimentul”, București, anul I, nr. 9, mai 1990, p. 5 (reacție față de manifestări condamnabile de profanare a monumentelor prin măzgălirea de simboluri aberante).

63. **Dumitru ALMAS** /la naștere **Dumitru Ailincăi**/ (19 octombrie/1 noiembrie 1908, Negrești, jud. Neamț - 12 martie 1995, București, cimitirul Armenesc), studii secundare la Piatra Neamț, Facultatea de Litere la București, scriitor, istoric, carieră didactică universitară. Literatură evocatoare a unor evenimente, personalități ale trecutului folosind vocabularul epocii, reportaje, literatură pentru copii, publicist, autor de romane istorice și de biografii romanțate. A inițiat (1967) și a condus, ca redactor șef, revista „Magazin istoric” până în anul 1971.

64. Dumitru Almaș, **În apărarea monumentelor istorice**, în: „Opinia Națională”, București, nr. 19, 12-19 iulie 1993, p. 1-2.

O impresionantă convorbire cu istoricul Panait I. Panait mi-a oferit posibilitatea de a afla ultimele preocupări ale omului de suflet Dumitru Almaș. Acordând monumentului de for public o permanentă preocupare, acționa pentru a determina edilii să acorde atenție prioritar readucerii în agora a celor care fuseseră retrase și, discret, depozitate pentru alte timpuri. Anii 90 reclamau un asemenea act reparator, urmând ca ulterior să fie întreprinse varii măsuri care să înscrie prin contribuția artiștilor contemporani noi realizări care să evoce cele distruse de oprimatori.

Panait I. Panait, **Dumitru Ailincăi-Almaș**, în: revista „Biblioteca Bucureștilor”, anul VI, nr. 1, 2003, p. 30-32.

65. Virgiliu Z. Teodorescu, **Respect pentru monumentul de for public**; în: *Protejarea Patrimoniului Cultural Național*, volum editat de Fundația „România de mâine”, București 1996, p. 90-95 (reacție față de actele agresive la adresa monumentelor evocatoare ale istoriei poporului român).

Ibidem, **Pentru Slava Eroilor Neamului**, în: „Colecția Pro Patria”, București, nr. 12, februarie 1997, p. 22-23 (menirea monumentelor de for public pentru cinstirea faptelor înaintașilor, prezență pilduitoare și mobilizatoare pentru actualele și viitoarele generații).

Ibidem, **Monumentele de for public**, în: „România Mare”, București, anul XI, nr. 504, 10 martie 2000, p. 12; nr. 505, 17 martie 2000, p. 13 (reacție față de actele de agresare a monumentelor evocatoare ale trecutului neamului românesc).

Ibidem, **Stop, profanatorilor de monumente**, în: „Națiunea”, București, anul XII, nr. 108 (574), 1-7 august 2001, p. 6 (revenire revendicând măsurile care să stopeze profanarea prin sancționarea vinovaților).

Ibidem, **Vandalism**, în: „Națiunea”, București, anul XV, nr. 269 (734), 22-28 septembrie 2004, p. 8 (semnalarea dispariției uneia din componentele din bronz de la monumentul Gheorghe Șincai din fața liceului omonim din București și a plăcii tombale, bronz, de la mormântul A.D. Xenopol din cimitirul Bellu).

66. Paul Stan, **Haos și paragină – Monumentele României distruse de dezinteres și incompetență**, în: „Cronica Română”, București, anul XII, nr. 3815, L 25 iulie, 2005, p. 3.

67. Virgiliu Z. Teodorescu, **Un parc centenar – PARCUL CAROL I**, Editor: Muzeul Municipiului București, București, 2007, 686 p., inclusiv planșele cu ilustrații. Este evocată geneza metamorfozei acestei zone din sudul Capitalei, menirile de gazdă a unor importante manifestări, personalitățile care s-au implicat în realizarea lui.

68. Virgiliu Z. Teodorescu, **Și statuile se plimbă, nu-i așa ? Peregrinările Lupei Capitoline**, în: „Pentru Patrie”, București, nr. 6 (590), iunie 1997, p. 30 (istoricul repetatelor mutări în diverse puncte ale Capitalei).

69. Predecessorii au lăsat moștenire o asemenea realizare definind-o „Grădina Cișmigiu”. Azi suntem neatenți și formulăm și când nu trebuie termene ca parc, părculeț, grădină, scuar fără a le diferenția ca suprafață, dotări.

70. **Grădina Cișmigiu** amintește de vechea **baltă a lui Dura Neguțătorul** situată în albia majoră a Dâmboviței, alimentată cu apele ce izvorau din cornișa nordică dar și din inundările de primăvară și de toamnă ale râului, a fost asanată pe la jumătatea secolului XIX și transformată în grădină publică. Intrarea principală se afla pe lângă casele Ghiculeștilor. După anul 1880, prin trasarea tronsonului de bulevard între str. Brezoianu și Palatul de la Cotroceni botezat Elisabeta pentru a onora pe cea care a revendicat o asemenea urbanizare a zonei, s-a resistemizat grădina a cărei ax principal cădea acum „perpendicular” pe noul bulevard. Astfel intrarea estică a devenit secundară.

Grădina Cișmigiu și lacul din actualul perimetru situat între bulevardul Regina Elisabeta, bulevardul Schitu Măgureanu, grupul de clădiri care flanchează străzile Știrbei Vodă și Brezoianu, în veacurile XVI-XIX au fost terenurile inundabile din lunca Dâmboviței. Metamorfoza realizată la jumătatea secolului al XIX a dus la amenajarea grădinii, având ca element central luciul de apă. Prin modul de plantare, sectorizare pentru diverse funcționalități recreative, a devenit în scurt timp loc preferat de reuniune a diverselor categorii de vârstă și preocupări sociale și profesionale. Pe parcursul anilor Grădina Cișmigiu a fost înzestrată cu diverse lucrări de artă plastică, realizări ale sculptorilor români. Unele au fost special concepute pentru aceste spații, altele au fost transferate la remodelarea grădinii Ateneului Român, iar altele au avut numai o prezență temporară, de sondaj al opiniei publice.

Virgiliu Z. Teodorescu, *Vorbesc arhivele: În Cișmigiu de o sută de ani*, interviu consemnat de Gina Brujan, în „Adevărul Literar și Artistic”, București, anul II, nr.84, 15 septembrie 1991, p. 7. Pentru perioada premergătoare evenimentelor militare ale anului 1877 este demn de reținut că pe aleile grădinii a fost realizată instrucția studenților care s-au alăturat unităților combatante de la sudul Dunării.

Lavinia Roșu, *Cișmigiu în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în: „București – Materiale de istorie și muzeografie 12”, editor Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București, 1997, [VZT]. La p. 200-208.

71. **Grota** realizare în cadrul ansamblului Expoziției Generale Române din 1906, valorificând diferența de nivel între zona colinară și fosta zonă mlăștinoasă, menită a capta și dirija o serie de izvoare care, prin cascadele limitrofe, crea un joc al apelor până ajungeau în lac, prin modul de construire și iluminare a grotei cu o deschidere spre lac unde au fost amplasate lucrările sculpturale sugerate de Legenda Jepilor, a fost, atât în 1906, cât și ulterior, unul din punctele de atracție pentru vizitatorii parcului.

A VI-a Expoziție Tinerimea Artistică, 15 martie-1 mai 1907, Catalog, D. Paciurea, poziția 180 **Fragment Grota de la Filaret**.

„Arta”, București, anul XXXV, nr. 2, 1988, foto p. 13 și coperta IV-a **Grota din parcul Carol I** Antrepriza rocilor.

VZT: Grota în timpul lucrărilor în anul 1906. În prim plan șantierul de amplasare a statuiilor, remarcând prezența sculptorului Dimitrie Paciurea (1875-1932), coordonatorul colectivului de artiști Filip Marin, realizatorul piesei **Femeia adormită**, Frederic /Fritz/ Storck și Dimitrie Paciurea realizatori a câte unuia din **Giganți**.

A.N.-D.A.I.C., Fototeca colecția II. 2329/3 **Grota uriașilor** din Parcul Carol I, București. Ștampila: 4 iulie 1938. Vezi și: II. 43; 45; 1578-1590.

Virgiliu Z. Teodorescu, *Vorbesc arhivele: Grota fermecată*, interviu consemnat de Gina Brujan, în: „Adevărul Literar și Artistic”, București, anul II, nr. 82, 1 septembrie 1991, p. 6 (un prilej de reafirmare a dorinței ca monumentul inspirat de povestirea Fraților Jepi, realizare a valoroșilor sculptori Dimitrie

Paciurea, Frederic Storck și Filip Marin să redevină componentă a forului public bucureștean).

72. Virgiliu Z. Teodorescu, **Mormântul Eroului Necunoscut revine în vatra Capitalei**, interviu consemnat de Gina Brujan, în: „Adevărul Literar și Artistic”, București, anul II, nr. 90, 27 octombrie 1991, p. 5 (reacția la actul reparator al readucerii în Capitală a unui simbol cu caracter național).

Ibidem, **Incursiuni în trecut: Mormântul Eroului Necunoscut**, în: „Evenimentul”, București, anul II, nr. 73, noiembrie 1991, p. 6 (reacție față de locul nou de amplasare a mormântului).

73. **Arenele Romane** amenajare din 1906 în Parcul Expoziției Generale Române, azi Parcul Carol I, pentru a găzdui manifestări de amploare în aer liber, a fost locul unde cuvântul, cântul, dansul, spectacolul teatral a reunit spectatori, cele vizionate, audiate având în epocă un larg răsunet, contribuind la clarificarea a numeroase probleme ridicate de necesitatea realizării unității naționale. Dotată cu o amplă scenă, anexe pentru depozitarea decorurilor, cabine pentru actori, avea pentru public, în spațiul central al grădinii, scaune de lemn iar în construcția care o încadra bănci de lemn dispuse în amfiteatru. Accesul și evacuarea se realiza prin numeroasele uși care traforau zidul construcției.

74. Virgiliu Z. Teodorescu, **Restituiri - Grota din Parcul Carol**, în: „Democrația”, București, anul I, nr. 25, 9 iulie 1990, p. 4-5 este evocată soarta Grotei, distrusă la 1959 prin amplul proces modificator al aspectului Parcului Carol I, cu piesele sculpturale dispersate, apoi haotic dispuse în spații neadecvate. Pentru a transmite mesajul de înțelepciune a poporului român, autorul propune un nou amplasament într-o zonă cu relief asemănător celui anterior, respectiv în parcul limitrof Palatului Copiilor, zona costișei fostului Cocioc.

75 **PROPUNERI pentru monumente de for public pe anul 2008 (N.B. preluare internet)**

I. Reabilitari

DENUMIRE MONUMENT	EXPLICAȚII (natura intervenției)
Lupoarca Romei	Reamplasare monument (se va amplasa pe locul inițial)
Haralambie Botescu	Reconstrucție piatră soclu, restaurare bust ansamblu monumental
Dinicu Golescu	Reabilitare monument
Zona Apostu	Transpunere în bronz „Maternitate” și „Fluturi”
Instalație modulară	Punerea în valoare a spațiului ambiant
Heraldica Românească în contextual european	Prezentarea tematicii stemelor cu evoluția lor în Țările Române
Intervenții operative pe monumente de for public	Intervenții de urgență pentru reabilitarea sau curățarea unor monumente vandalizate sau deteriorate
Monumente din Cimitirul Bellu	Reabilitarea monumentelor de artă plastică-repertoriere; punere în valoare
Harta basorelief –centru istoric	Realizare hartă în basorelief –punere în valoare a Centrului Istoric
Dr. C. ISTRATI	Reamplasare monument în poziție centrală a Parcului Carol I
Lascar Catargiu	Reamplasare monument pe bd-ul Lascăr Catargiu

Monumentul Eroilor din primul război mondial-Băneasa	Restaurare și reamplasare monument (din cauza retrocedării terenurilor a amplasamentului inițial)
Cruce de piatră-1877	Restaurare monument
Monumentul Eroilor Patriei	Restaurare monument
Tudor Vladimirescu	Restaurare monument
Monumente din Parcul Herăstrău	Conservare monumente din simlipiatră
C. Dobrogeanu Gherea	Conservare monumente
Monumente Parc Cismigiu	Conservare monumente
Albume, hărți, pliante ale monumentelor reabilitate de PMB	Pentru promovarea imaginii Bucureștilor ca oraș al turismului cultural
Expoziții tematice	Monumentele capitalei-promovare –punerea în valoare a monumentelor și obiectivelor turistice
Târguri de turism	TNT/TTR/TIT-promovarea activității prin participări la târguri
Peisagistica și iluminat mon „Infanteriei”	Reabilitare monument aflat pe bd-ul Kiseleff
Repertoriere ornamente fațade centrul istoric	Program cultural de reabilitare a Centrului Istoric
Reabilitări lăcașuri de cult	H.C.G.M.B privind susținerea unor cheltuieli de restaurare, consolidare, reparații și construcții la unitățile de cult din Municipiul București
Antim Ivireanu	Transpunere în bronz și amplasare în fața mănăstirii cu același nume
Art Zoo	Amenajare în scopul creșterii calității ambientului prin valențe plastice; reprezentări zoo în Parcul Tineretului și Parc Crângasi
Sinaelectica	Marcare monumente istorice conform Ord. M.C.C
Monumente de arhitectură din Cimitirul Evreiesc din București	Reabilitarea monumentelor de artă plastică din Cimitirul Evreiesc

II. Cofinanțări monumente realizate de Ministerul Culturii

DENUMIRE MONUMENT	EXPLICAȚII (ce reprezintă, în ce bază se suportă)
Monumental I.L. Caragiale	Contract nr. 12/15/06./2007 - lucrări în continuare
Monumentul luptei anticomuniste „ARIP”	Protocol nr. 3690/23.10.2007 încheiat de M.C.C cu PMB

III. Monumente ce se realizează de Municipalitate

DENUMIRE MONUMENT	EXPLICATII (stadiul /faza,etc)
Statuie ecvestră „Carol I”	Contract nr. 31/18.12.2007 s-a achitat avans 30%; lucrare în continuare
Monument „Coloana”- Paul Vasilescu	Protocol nr. 82/24.01.2008 încheiat cu M.C.C cu PMB pentru reabilitare Centru Istoric al capitalei
Monument „Centaur” Darie Dup	Protocol nr. 82/24.01.2008 încheiat cu M.C.C cu PMB pentru reabilitare Centru Istoric al capitalei
Monument „Șerban Cantacuzino”	Protocol nr. 82/24.01.2008 încheiat cu M.C.C. cu PMB pentru reabilitare Centru Istoric al capitalei
Monument „Ceasul Soarelui”	Protocol nr. 82/24.01.2008 încheiat cu M.C.C cu PMB pentru reabilitare „Centru Istoric”
Monumentul „Omul –Timpul –Spațiu”- Ion Mândrescu	Protocol nr. 82/24.01.2008 încheiat cu M.C.C cu PMB pentru reabilitare”Centru Istoric”
Monument „Acvila”	Protocol nr. 82/24.01.2008 încheiat cu M.C.C cu PMB pentru reabilitare „Centru Istoric”
Monument „H. Coandă”	Protocol nr. 82/24.01.2008 încheiat cu MCC;realizare monument
Compozitie uda	Protocol nr. 82/24.01.2008
Monumentul Sf. Gheorghe	Protocol nr. 82/24.01.2008 încheiat cu MCC; realizare monument din bronz
Monument „Marea Unire”	Aviz M.C.C nr8207/03.12.2007.; negociere cu I .Bolborea pentru achiziție monument
Iluminare monumente de for public	investiție

76. **Ioan BOLBOREA** (1956, Brașov -), absolvent al I.A.P. „N. Grigorescu”, promoția 1981, sculptor debutant în 1983, ulterior participând în tabere de creație, expunând în expoziții de grup, organizând expoziții personale în țară și străinătate. Are amplasate lucrări în forul public precum și în instituții muzeale, colecții particulare din: Italia, Germania, Franța, Argentina, Peru, SUA, Chile, România.

Expoziții personale: 1982 - Sala „Orizont Atelier 35”; 1983 - Galeria Valle - Giulia Roma, Italia; 1988 - Galeria

„Galateea” - București; 1992 - Sala „Simeza” – București.

Expoziții în străinătate: 1988 – „Dantesca” Ravena, Italia; 1992 - Expo ,92 - Sevilla; 1992 - Bienala de sculptură – Ankara, Turcia; 1993 - Expoziție de grup - Savigny le Temple, Franța

Tabere: 1982 - Tabăra de Sculptură - Măgura; 1983 - Tabăra de Sculptură - Străulești

Burse: 1982 - Bursa de studii - Perugia, Italia; 1983 - Bursa de studii - Roma, Italia

Premii: 1995-1996 - Premiul III pentru macheta monumentului „Infanteristului Român”, București

Valentina Iacob, *Eveniment: Coolana lui Bolborea, monumentul Infanteriei din București o cotitură în arta monumentală din București*, în: „Formula AS”, București, anul X, nr.412 (18), 8-15

mai 2000, p. 17: dezvelirea la 27 aprilie 2000 în parcul Kiseleff pe locul amplasamentului primului monument care a fost îndepărtat în 1940 și pe care l-a dărâmat chiar mareșalul Antonescu la pretențiile lui Hitler, supărat că pe opera de artă apăruseră și ostași francezi din primul război mondial și mai apoi Căușescu a mutat, într-un acces de independență trufașul monument al Ostașului sovietic din Piața Victoriei, peste drum de locul rămas gol al mai redutabilului monument românesc. A venit decembrie '89 și după câțiva ani, prin 1995, s-a pulverizat de aici și monumentul Ostașului sovietic. Primul monument al Infanteriei a fost realizat de Ion Jalea, iar al doilea de Ioan Bolborea.

Gelu Vlasin, *Un Hefaiostos modern trudește la renașterea zeilor*, în: „Ziarul de Duminică”, 27 iulie 2000: Flăcările tânesc incendiind pereții din cărămidă roșie, dintr-un colt al încăperii privește nemișcat domnitorul Cuza, iar lângă el, încremenit și sobru ca un faraon egiptean, mareșalul Antonescu scrutează depărtările. Suntem în atelierul sculptorului Ion Bolborea, căruia prietenii îi spun Gioni. De fapt, este vorba nu despre un atelier, ci despre o fabrică în toata regula, întinsă pe o suprafață de peste 3000 de metri pătrați și dotată cu tot ce are nevoie un artist plastic pentru a realiza sculpturi în bronz: două cuptoare de mare capacitate, camere pentru modelare și împachetare, spații pentru depozitare și chiar o măcară pentru manipularea obiectelor de mari dimensiuni.

Suntem în fărâșia unui veritabil Hefaiostos modern, care visează la renașterea zeilor și a eroilor.

Aici a fost realizată una dintre cele mai impozante lucrări de după Revoluție, Monumentul Infanteristului Român, o compoziție impresionantă atât prin ținută, cât și prin viziunea artistică, probabil decisivă atunci când juriul a hotărât să încredințeze nota maximă proiectului realizat de sculptorul Ion Bolborea, în cadrul unei competiții în care se aflau angajați peste 50 de candidați.

Ion Bolborea și-a petrecut copilăria în zona Brașovului și a Făgărașului. S-a îndrăgostit de desen în clasele primare. Părinții i-au acordat o anumită independență în ceea ce privește alegerea profesiei, deși ei l-ar fi dorit contabil sau inginer, meserii foarte căutate în acea perioadă, așa că fiul a decis de unul singur încotro să se îndrepte, alegându-și ca prim punct de reper Liceul de Artă din Brașov. Acolo însă lucrurile au mers destul de anevoios, mai ales la început, pentru că elevul avea de recuperat mult față de ceilalți, care făcuseră și clasele primare la acest liceu. Dar dacă tot a intrat în horă, a hotărât să joace.

Primul șoc l-a avut chiar la ora de sculptură, unde avea profesor un grec. La un curs, acesta le-a dat elevilor ca temă de lucru „Maternitatea”. Un subiect greu pentru cineva care avea prea puțină idee pe atunci despre ce însemna chiar termenul de „Maternitate”.

Viitorul sculptor Ion Bolborea s-a apucat însă de lucru, reușind să realizeze până la urmă un fel de bibelou ce reprezenta o mamă cu fiul în brațe. Habar n-avea elevul ce însemnau linii compoziționale, volume sau alte chestii specifice. La sfârșitul orei a venit profesorul pentru a face corectura și notarea lucrărilor, iar după ce s-a învățit printre mesele de lucru, a început evaluările. „Asta ar fi de nouă, astea două ar fi de opt, dar această lucrare nu poate fi notată decât cu nota doi sau trei”, a încheiat profesorul arătând spre „bibeloul” realizat de Ion Bolborea. Tânărul a simțit atunci că se prăbușește cerul peste el, atât de îngrozit era.

Dar acest verdict a reușit până la urmă să-l ambiționeze, mai ales că el însuși optase pentru „meseria” de artist. A început să lucreze intens și să ia meditații. Venea după-amiaza la atelier și lucra diverse compoziții, iar uneori mergea la cursuri și la clasele mai mari.

La un moment dat, profesorul grec a plecat și în locul lui a venit unul de la București, în persoana sculptorului Florin Codre. Normal că noul profesor n-avea habar cine sunt viitorii lui elevi și ce disponibilități artistice au, așa că, în prima oră de curs, le-a dat o temă de lucru dificilă chiar și pentru avansați: portretul.

Sentimentul pe care l-a trăit Ion Bolborea atunci a fost acela că istoria se va repeta, mai ales că, nepricepându-se foarte bine să deseneze ochii și gura, insistase mai mult asupra porțiunii dintre cap și gât. În cele din urmă, profesorul Codre a început notarea, iar când a ajuns în dreptul lucrării lui Ion Bolborea, a studiat-o pe toate părțile și a spus: „Elevul care a făcut această compoziție are stofă de sculptor”

Profesorul a avut dreptate, pentru că astăzi Ion (Gioni) Bolborea este un artist desăvârșit, cu multe premii și expoziții naționale și internaționale, și pe deasupra proprietarul unei fabrici în care își realizează sculpturile în bronz, fabrica la care apelează deja o mulțime de alți colegi de breaslă.

La Slatina la 26 noiembrie 2001 a fost dezvelită o lucrare a lui I.B.?

Alexandria, 1994, p. 89 **Sămânță**, Ioan Bolborea.

La Arad situația din Parcul reconcilierii în care Arcul de Triumf (autor Ion Bolborea) cu al lui text este astfel plasat încât textul cu cuvintele lui Avram Iancu nu se pot citi.

Statuia Regelui Dac Burebista, dezvelită la 18 august 2001, la Orăștie, jud. Hunedoara, realizată de fundația „Dacia Revival International Society” din New York, condusă de Dr. Napoleon Săvescu, în colaborare cu alți sponsori și asociați. Monumentul, realizat de Ion Bolborea, are o înălțime de 4,2 metri și o greutate de 4 tone în bronz. Artistul s-a inspirat din statuile unor tarabostes daci ai Arcului lui Constantin de la Roma.

77. Virgiliu Z. Teodorescu, **Monumentele Marii Uniri**, Editura Ministerului de Interne, București, 2000, 72 p. + planșe (evocând o serie de realizări ale predecesorilor pentru cinstirea înfăptuitorilor Marii Uniri, autorul relevă marea răspundere întru pregătirea centenarului, anul 2018, impunând cu anticipație să stabilim ce, când și cum aducem în forul public simboluri semnificative, demne ca moștenire pentru viitor).

78. **Alexandru GHILDUS** (5 august 1952, București -). Absolvent al Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”, Facultatea de Arte Decorative și Design, secția Design, promoția 1979, student al profesorilor Ion Bitzan și Vladimir Șetran. Diploma de specializare în design industrial cu lucrarea „Design și ambient pentru „Instalație de Nitruare Ionică”, colaborare cu Institutul de Fizică Atomică, București/Măgurele, coordonatori prof. univ. Ion Bitzan și cercetător ing. dr. Constantin Croitoru (IFA)

În ultimele decenii ale secolului XX a fost realizator a unor lucrări de design care i-au prilejuit dobândirea unei bogate experiențe, obținerea unor brevete de inventator și răsplătirea prin conferirea unor înalte aprecieri de către prestigioase instituții de știință, tehnică, cultură.

Astfel în anul 1979 a dobândit Premiul UAP pentru design, precum și Premiul I, acordat în cadrul Conferinței Naționale a Cercurilor Științifice Studentești.

În 1980 i-a fost acordat Premiul I la Expoziția Națională a Realizărilor Tehnico-Științifice pentru Tineret.

În anul 1982 a primit la Salonul Național de Design, Premiul pentru aplicarea inovatoare a tehnologiei optico-mecanică în design.

În anul 1985 a fost Finalist al Concursului Internațional de Design, Osaka, Japonia și Premiul pentru design, la Salonul Național de Design

În anul 1990 a primit Premiul UAP pentru Design și a fost declarat Finalist, la Concursul Internațional de Sticlă, de la Kanazawa, Japonia

În anul 1997 i-a fost acordat Premiul pentru tehnică mixtă, la Expoziția de Artă Decorativă, la Muzeul Național Cotroceni, și a fost nominalizat printre primii 40 designeri ai anului, de către revista „International Design Magazine”, SUA, spre a fi publicat în numărul din ianuarie 1998.

În anul 2000 i-a fost acordat Ordinul Național „Serviciul Credincios”, în grad de cavaler, conferit de președintele României, dl. Emil Constantinescu.

În anul 2004 a fost desemnat câștigător al concursului de sculptură pentru realizarea Ansamblului Monumental „Glorie Eternă Eroilor Revoluției din Decembrie 1989”, pentru orașul București.

În perioada de activitate s-a implicat în organizarea de expoziții pentru diverși beneficiari din țară precum și expoziții personale, participând și la expoziții de grup.

A executat pentru diverse instituții lucrări ambientale Muzeul Militar Național, 1990; sediile Bankoop, București și Slobozia, 1996; Păsări, ansamblu sculptură în sticlă, Hotel Crown Plaza,

București, 2003; Muzeul Național Filatelic, București, 2004; Sculptură în sticlă optică pentru BRD (Groupe Societe Generale, sediul din București, 2004; Panouri decorative din cristal și sculptură în sticlă pentru BRD Groupe Societe Generale, sediul central, București, 2004; Spirala, Banca Rabo, Filiala Groesbeek, Olanda, 2005; Panoul (Pomul), Banca Rabo, Filiala Tubbergen, Olanda, 2005; Panouri decorative din cristal, pentru Hotel Howard Johnson, București, 2005; Memorialul Renașterii, ansamblu monumental dedicat memoriei Eroilor și revoluției române din decembrie 1989, Piața Revoluției, București, 2005; Muzeul de Artă Românească din Vancouver, Canada, 2006.

Artistul plastic Alexandru Ghilduș are lucrări de sculptură în sticlă în colecții particulare din România, Austria, Germania, Elveția, SUA, Chile, Grecia, Franța, Belgia, Israel, Suedia, Japonia, Olanda.

Carieră universitară. Atelier de creație lângă sediul Radiodifuziunii Române.

Reacția ministrului Culturii și Cultelor, Răzvan Theodorescu față de tărgănarea avizării amplasamentului monumentului care, prin concurs, a revenit artistului plastic Alexandru Ghilduș, în: „Cronica Română”, București, anul XI, nr. 3608, V 19 noiembrie 2004, p. 7.

În toamna lui 2005 în Piața Revoluției din București a fost inaugurat monumentul cinstirii Eroilor Revoluției din Decembrie 1989. Realizat de Alexandru Ghilduș în manieră abstractă, în care betonul și bronzul au încorporat bani grei pe ceva definit plastic de hâtri străzii a fi un cartof într-o scobitoare. Regretabil că fără o prealabilă lansare a unui concurs public, cu consultarea opiniei publice, a plătitorilor, se aduc în forul public creații fără sau cu un mesaj discordant pentru tema dorită. Cât despre amplasament, actuala trinitate: bustul monumental Cornel Coposu (pedestal ca o țeapă), statuia (dorită monumentală dar de fapt o caricaturizare) a lui Iuliu Maniu și amintitul cartof sunt lucrări glaciare, lipsite de respectul care s-ar fi cuvenit să-i mobilizeze pe respectivii creatori, dar mai ales pe cei care și-au asumat responsabilitatea crezului act de cinstire, dar de fapt de risipire a banului public și aducerea în forul public a unor jignitoare creații. Păcat de reușitul bust Cornel Coposu pentru că i-a fost conferit una asemenea pedestal și una asemenea amplasament.

Eveniment artistic în Piața Revoluției, în: „Alo, București”, București, anul II nr. 1 (13) ianuarie 2005, p. 1 foto, text p. 3. Referință la **monumentul Revoluției** în concepția lui Alexandru Ghilduș.

Cristina Andrei, **Secretele croitorului în sticlă**, în: ziarul „Ring”, București, Vineri, 19 Iunie 2009 constituie o prezentare a artistului în ambianța atelierului de creație unde sticla este tăiată dobândind înobilări artistice.

79. **Paul NEAGU** (1938, București - 2004), I.A.P. „N. Grigorescu”, promoția 1965. Sculptorul a organizat prima expoziție personală în 1969 la București la Galeria „Amfora”, urmată de alte numeroase în diverse țări, precum și participări la expoziții de grup. A părăsit România în 1969. A realizat și o prestigioasă carieră didactică. Lucrările sale se află în muzee, colecții publice și particulare. Ca sculptor este considerat a fi un novator permanent preocupat de a realiza noi forme de expresie. Negând vechile canoane ale sculpturii el a inaugurat o nouă manieră în arta sculpturală. Dominat de spiritul de aventură el a realizat o sculptură palpabilă preocupare exprimată în 1969 în Marea Britanie prin **Palpable Art Manifesto** în care își justifică maniera de percepere a misiunii artistului sculptor. Dorind să confere acestei arte calitatea de spectacol care să fie prilej de dialog cu privitorul. Îi este atribuită această preocupare făcând referință la vechii cioplitori români care confereau lemnului, prin dăltuire, formele unor obiecte utilitare. Viziunea cosmică l-a condus la realizarea ciclului Stelar. Bibliografie. Expoziții personale.

Ionel Jianou, p. 132.

„Adevărul”, București, nr. 2542, 1-2 august 1998, p. 3 Paul Neagu, **Crucea secolului** amplasată în Piața Charles de Gaulle [hâtri bucureșteni au definit această creație NASTURELE] bronz 6 m. lucrare dedicată evocării luptătorilor anticomuniști.

Petre Oprea, Cronica la expoziția de la „Galeria Luchian 12” **Un artist de talie europeană: Paul**

Neagu, în: „Literatorul”, București, 15 septembrie 2004. Expoziție organizată de Pavel Șușară cu o sculptură, două serigrafii și 12 picturi aflate în colecții din țară. Este evocată biografia, variata creație a artistului reformator. Mesajul operei artistului.

80. Legea monumentelor de for public nr. 120 din 4 mai 2006, publicată în „Monitorul Oficial”, București, nr. 403 din 10 mai 2006.

SUMMARY

The article presents the importance of public monuments in preserving the memory of the community and consolidating the prestige of past events or representative characters.